24րդ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 6391 — 17 ՅՈՒՆՈՒԱՐ 1907 — ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ — 15 ԶԻԼՀԻՃՃԷ 1324 — 30 Janvier 1907 — 24me année № 6391

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
"ԱՐԵՒԵԼՔ" ՕՐԱԹԵՐԹԻ
Կ. ՊՈԼԻՍ, ԳԱԼԱԹԻԱ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԸ

Կ. ՊՈԼՍՈՅ ՀԱՄԱՐ	80 Ղրշ.
ԳԱՒԱՌՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ	108 »
ՕՏԱՐ ԵՐԿԻՐՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ	35 Ֆրն.

ԹՂԹԱՏԱՐԻ ԾԱԽՔԸ ՄԵՐ ՎՐԱՅ
20 հատ 1 ղրուշնոց փուլ
1 մեծ.ի հատուով կ'ընդունուի

10 ՓԱՐԱ

Արեւելք

ՕՐԱԹԵՐԹ ԱԶԳԱՅԻՆ, ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ارەولك
درسعادتده غلطه‌ده ارەولك غزته سی اداره خانه سی

DIRECTION
DU JOURNAL ARMÉNIEN
"ARÉVELK"
CONSTANTINOPLE - GALATA

10 PARAS

ԴԱՐ ՄԸ ԱՌԱՋ

ՔԱՆԻ՞ ԵԿԵՂԵՑԻ ՈՒՆԷԻՆՔ Կ. ՊՈԼՍՈՅ ՄԷՋ

Բ.

Աւասիկ Սարգիս Դպիրի յիշատակութիւնը Ակիւտարի եկեղեցիներուն:

ԺԴ.—«Եւ աստ յՈւսքիւտար քաղաքի հեռի 'ի ծովեզերէն 'ի լեռնակողմն կոյս, գոն երկու Թաղք բնակութեան Հայոց մօտ իրերաց՝ հանդերձ երկու եկեղեցօք: Որոց առաջինն կոչի՝ Սէլամսըզ, յորում է եկեղեցի մի Հայոց յանուն սուրբ Խաչին, որոյ առաջին կերտողն է՝ Տէր Աբրահամ քահանայն Պալաթցի, և գերեզման նորին է՝ 'ի բակի եկեղեցւոյն, որ վախճանեալ թաղեցաւ անդ 'ի Թուականին ՌՃՀԶ, և 'ի Թուականին Տն. 1727:

«Եւ այժմ սոյն եկեղեցի մասամբ իմն նորոգ շինեալ է. և առ ընկեր նորին՝ դպրոց մանկանց նորակերտ, որ շինեցաւ 'ի Թուականին ՌՄԽԶ և 'ի Թուականին Տն. 1797:»

ԺԵ. — «Եւ երկրորդ Թաղն կոչի Ենիմահալլէ, և ունի սա բարեձեւ եկեղեցի մի՝ յԱնուն Սրբոյ Կարապետի Յովհաննու:

«Զայս եկեղեցի՝ նախ շինեաց Վանեցի Զաքարիա վարդապետ, որ եղեւ Պատրիարգ 'ի Կ. Պօլիս 'ի Թուականին ՌՀԶ (1627): Ուր 'ի գերեզմանատան անդ՝ կայ և տապան շիրմի նորին:

«Բանզի աւանդեն ծերունիքն վիճակի Սրբոյ Կարապետին թէ՝ այս եկեղեցի յառաջագոյն էր մատուռ ինչ 'ի տեղւոջ փոքրիկ աղբերն՝ որ կայ հանդէպ արտաքին դրան այժմու եկեղեցւոյ՝ 'ի կողմանէ վանացն Երուսաղեմացւոց:

«Որ ապա յայսկոյս անցուցեալ, և յայսմ տեղւոջ զսոյն հաստատեալ շինեցին զայս եկեղեցի 'ի Թուականին՝ ՌԿԶ (1617): Հոգաբարձութեամբ վերոյիշեալ Վանեցի Զաքարիա վարդապետին, յորում ամի եդեալ է յիշատակ 'ի նմա և խաչ մի արծաթեայ և գրեալ 'ի վերայ նորա, (սբ. խաչս յիշատակ է Զաքարիա վարդապետին օգնականութեամբ Իւսքիւտարու ժողովրդեան 'ի դուռն սբ. Կարապետին՝ Թվին ՌԿԶ):

«Այս Զաքարիա վրդպ., որ և կոչի Զաքէոս, եղեւ ապա Պատրիարգ Հայոց 'ի Կ. Պօլիս 'ի Թուականին ՌՀԶ (1627), և յետոյ վախճանեալ թաղեցաւ 'ի գերեզմանատանն Իւսքիւտարու: Որոյ տապանաքարն ո՛չ ունելով գիր, յետ ամաց բազմաց 'ի լինել Ղափանցի Գէորգ վարդապետին Պատրիարգ 'ի Թուականին ՌՄ (1751), նա զտապանաքար սորին նորոգել կամելով, և զթիւ վախճանին ո՛չ գիտելով. 'ի յիշատակէ վերոյիշեալ արծաթեայ խաչի նորին հանեալ, գրել տուեալ է 'ի վերայ քարին զթուականն զայն, որ ո՛չ է այնպէս:

«Զի է այն Թուական՝ շինուածոյ եկեղեցւոյն, և ո՛չ վախճանի նորին:

«Այս եկեղեցի յետոյ 'ի հիմանէ շինեցաւ ընդ եկեղեցւոյ սրբոյ Խաչին, 'ի ժամանակս Յովհաննու Պատրիարքին Կ. Պօլսոյ Կոլոտ կոչեցելոյ, 'ի Թուականին ՌՃՀԶ (1727):»

ԺԶ.— «Եւ զկնի սորա է՝ գիւղն այն՝ որ կոչի Գատըքէօյի, ուր բնակին Օսմանցիք և Յոյնք և սակաւիկ Հայք: Եւ 'ի մէջ Թաղին փոքր եկեղեցի մի Հայոց, հնացեալ յոյժ և խարխուլ յանուն Սբ. Ած.ածնին:»

Այս եկեղեցւոյն սկիզբը կարելի է մինչեւ 1740 թուականը տանիլ, որովհետեւ դեռ այսօր Գատըգիւղի Հայոց հին գերեզմանատանը դրանը վրայ այդ թուականը փորագրուած կը կենայ:

Այս տասնըվեց եկեղեցիներէն զատ, Սարգիս Դպիր կը յիշատակէ նաեւ վեց եկեղեցիներ փլչուած, որոնք են՝

1.— ՍԲ. ՍԱՐԳԻՍ, Հիսար Դիպի, Ջընտան Տէկէն անուն քաղնիքին մօտ:

2.— ՍԲ. ՆԻԿՈՂՈՍ, Ճիպալի Չեչմեսի ըսուած տեղը, որոնց համար կ'ըսէ թէ «բլան նախ քան զամս հարիւր և այլ աւելի» այսինքն՝ դէպ ի 1690-1700 տարիներուն մէջ:

3.—ՍԲ. ՆԻԿՈՂՈՍ Գարակէօմրիւկի Թաքեայի մահալլէսի, որ փլած է եղեր 1742ին:

4.—ՍԲ. ԱՍՏ.ԱԾԻՆ Էյուպ, Չէշմէլի Օտալար թաղը, որ փլաւ կ'ըսէ Սարգիս, 'ի Թուականին ՌՄԼԴ (1785):

5.—ՍԲ. ԱՍՏ.ԱԾԻՆ, 'ի Պէշիքթաշ, որուն համար ալ կը գրէ թէ՝ քակեցաւ յամի տն. 1759:

6.— ՍԲ. ՅԱԿՈԲ մերձ 'ի Հիւնքեար Սույուին Պէօյիւքտէրէի, որ քակեցաւ և ջնջեցաւ, կ'ըսէ, առ 'ի չգոյէ հայ ժողովրդեան:

Անհետացած այս վեց եկեղեցիներէն երկուքը միայն՝ այն է Էյուպի և Պէշիկթաշի եկեղեցիները վերաշինուած են անցեալ դարու առաջին կէսին, բայց միւսներուն տեղերն անգամ յայտնի չեն այսօր:

Ըստ այսմ, անցեալ Դարու սկիզբները, այսինքն՝ մինչեւ 1808, ըստ Սարգիս Դպրի, Կ. Պօլսոյ մէջ կային 16 Հայ Եկեղեցի, որոնք՝ իրենց հնութեան Թուականներուն կարգաւ սապէս պէտք է ցուցակագրուին.

1. Ս. Լուսաւորիչ, Ղալաթիա	1391
2. Ս. Գէորգ, Սամաթիա,	1566
3. Ս. Կրպ.. Իւսկ. Եէնիմահլէ.	1600
4. Ս. Հրեշտակապետ, Պալաթ,	1627
5. Մայր Եկեղեցի, Գումքաբու,	1642
6. Ս. Աստ.ածին, Օրթաքիւղ,	1659
7. Երեւման Ս. Խաչ Գուզկունճուգ,	1660
8. Ս. Ստեփաննոս, Խասգիւղ,	1703
9. Ս. Խաչ, Իւսկ. Սէլամիէ	1720
10. Ս. Աստ.ածին, Գատըգիւղ,	1740
11. Ս. Եղիա, Էյուպ,	1785
12. Սրբուհի Սանդուխտ, Ռ. Հիսար	1790
13. Ս. Աստ.ածին, Եէնիքէօյ,	1790
14. Ս. Նիկողոս, Պէյքօզ,	1790
15. Ս. Յովհաննէս, Նարլըգաբու,	1808
16. Ս. Յակոբ, Գասըմփաշա,	1808

Այս եկեղեցիներուն առաջին եօթը հատը, ինչպէս նաեւ Պէշիկթաշի Ս. Ա.ծածին եկեղեցին կը յիշատակէ նախ Երեմիա Չէլէպին իր Պօլսոյ վրայ գրած Պտոյս անուն աշխատութեան մէջ, զոր շարադրած է 1661-1681: Բերայի Ս. Երրորդութեան եկեղեցւոյ յիշատակութիւնը չըներ Սարգիս Դպիր. կ'երեւի թէ անոր առաջին հիմնարկութիւնը 1808էն յետոյ եղած ըլլալու է, ապա թէ ոչ՝ իր Տեղագրութեանց լուսանցքներուն մէջ պիտի նշանակէր զայն, ինչպէս ըրած է Նարլըգաբուի և Գասըմփաշայի եկեղեցիներուն համար:

Թ. Տ. Վ. Յ.

ԳՐՉԻ ՎԱՍՏԱԿԱՒՈՐՆԵՐ

Թղթակցութիւն մը գուժեց Մուշէն, ինչպէս տեսնուեցաւ Արեւելքի շաբաթ օրուան թիւին մէջ, Տիգրան էֆ. Վարժապետեանի մահը:

Երեք յատկութիւններով ուշագրաւ դէմք մըն էր հանգուցեալը. 1. Որդւոց որդի ուսուցիչ հասցուցած նախակրթական ընտանիքի մը կը պատկանէր ողբացեալ Տիգրան Վարժապետեան, ինչպէս իր մականունէն ալ յայտնի է: 2. Ինքն ալ բնածին կոչում ունէր ուսուցչութեան և վարժարանէ շրջանաւարտ եղած վայրկեանէն՝ ուսուցիչ եղաւ, ուսուցիչ մնաց և ուսուցչութեան մէջ մեռաւ հազիւ 42 տարիքը թեւակոխած կամ քիչ մը անցած: 3. Ուսուցչութեան հետ միասին գրականութեան ալ պարապեցաւ և գաւառաբնակ միայն աշխատակիցներէն մին եղաւ Արեւելքի, որուն «Նարգիս» (Տիգրան) ստորագրութեամբ իմաստալից ու գեղեցիկ յօդուածները շատ աղէկ կը յիշուին անշուշտ ընթերցողներէ, որոնք չեն մոռցած ապահովաբար իր այն յուզիչ և նկարագրող գրութիւնները մանաւանդ՝ որոնցմով կը պատկերացնէր Մշոյ Ս. Կարապետ վանքին խարխուլ վիճակը և օգնութիւն ու դարման կը խնդրէր, որպէս զի վերանորոգուի այդ հնաւուրց սրբավայրը: Այս նիւթին վրայ իր գրութիւնները մանաւանդ սեւեռակէտ մը ունէին, որոնք բոլորովին ապարդիւն չանցան. զանազան կողմերէ նպաստներ հասան մերթ ընդ մերթ և մասնակի նորոգութիւններ ըլլալով ամէնէն աւելի խարխուլ մասերուն վրայ, առաջքը առնուեցաւ այդ հնաւուրց վանքին նիւթական աւերման ու քայքայման:

Իսկ այդ նիւթէն դուրս «Նարգիս» կը գրէր նաեւ ուրիշ բազմաթիւ բաներու վրայ և այնչափ իւրացուցած ու մարսած էր արդի գրականութեան լեզուն ու ոճերը, որ չէիր կարծեր թէ ինքը գաւառացի ու գաւառաբնակ ըլլայ կամ գաւառէ մը գրէր: Բուն իսկ մայրաքաղաքիս մէջ ծնած ու երբեք գաւառ չգացած մարդու մը չափ զուտ Կ. Պոլսոյ աշխարհաբար գրական լեզուին ու ոճին կը հետեւէր իր բոլոր գրութեանց մէջ: Ինքը մասնաւոր բացառութիւն մըն էր բոլոր այն գաւառացի կամ մանաւանդ գաւառաբնակ գրողներուն մէջ, որոնք իւրաքանչիւրը իրենց ծննդավայրի կամ որ և է մէկ գաւառի լեզուն, բառերը ու ոճերը շատ կամ յաճախ կը գործածեն, յատուկ նպատակ ունենալով գաւառական գրականութիւնը մշակել, ինչպէս, օրինակի համար, Թլկատինցին, Գեղամ, եւայլն: Տիգրան Վարժապետեան ընդհանուր գրականութիւն կը մշակէր ու հայ լեզուի կանոնները և օրէնքները, թէ՛ գրաբարի և թէ՛ աշխարհաբարի մէջ, գաղտնիք մը չունէին իրեն համար, զոր աւանդեց աւելի քան 25 տարի, ինչպէս և մաթեմաթիք ու բնական գիտութիւնները, որոնք իրեն մասնագիտութիւնն էին, և որոնց վրայ յաճախ ուսումնասիրութիւններ ի գիր առնելով Արեւելքի կը ղրկէր, որոնք ընթերցողներէն ախորժով կ'ընթերցուէին:

Գաւառի մէկ անկիւնը ինքնաբոյս արտադրութիւն մը չէր Տիգրան Վարժապետեան, այլ Մշոյ Ներսէսեան կեդրոնական վարժարանին անդրանիկ սաներէն, պսակեալ նոյն իսկ ընդհանուր տեսչի ձեռքէն: Եւ որովհետեւ իր ընտանիքէն ժառանգական խմոր մըն ալ ունէր վարժապետական, ուստի բառին բովանդակ իմաստով ուսուցիչ ծնած էր, ոտքէն մինչեւ գլուխը ուսուցիչ էր և ուսուցչութեան ասպարէզին մէջ մեռաւ՝ վերջին պաշտօնավարութիւնը ունենալով Վանայ Վարագայ վանքին ժառանգաւորաց վարժարանին մէջ: Իր շուրջ մէկ քառորդ դար ուսուցչական շրջանին մէջ Տիգրան Վարժապետեան Պիթլիսի, Երզրումի և Վանայ նահանգներուն մէջ գրեթէ գաւառ մնացած չէր որ պաշտօն վարած չըլլար: Ուր որ հրաւիրուէր իբր ուսուցիչ, կ'երթար. իր կեանքը իր անձին չէր սեփականացուցած, այլ համայնքին դաստիարակութեան նուիրուած կը համարէր այն օրէն երբ Ներսէսեան վարժարանի սեմէն ոտքը դուրս կը նետէր իբրեւ վկայեալ ու պատուաւոր շրջանաւարտ երթալ ուսուցչութիւն ընելու համար: Ողբացեալ Գալուստ Անդրէասեանէն տարի մը առաջ ընթացաւարտ եղած էր, և անոր մահուան վրայ տարի մը չանցած՝ անոր հետեւեցաւ գերեզման, որ աւա՜ղ դէթ իր ծննդավայրին մէջ իր սնած ու կրթուած վարժարանին քովիկը չէ, ինչպէս եղաւ հէք Անդրէասեանին, այլ հեռու գաւառի մէջ, ինչպէս եղած էր իր պաշտօնավարութիւնը ընդհանրապէս Մուշէն դուրս, թէպէտ Մշոյ մէջ իր ունեցած պաշտօնավարութիւնը ամէնէն արդիւնաւորը եղած է, և իր ընկերակիցներէն ոչ մէկը այդ պատւոյն արժանացած է. ինքն էր որ վարեց բաւական տարիներ Ներսէսեան կեդրոնական վարժարանի տեսչական փոխանորդութիւնը և անոր իրաւասութեան ներքեւ գտնուող կրթական շրջանակի հսկողութիւնը, պաշտօն՝ զոր միշտ Պոլսէն կամ ուրիշ գաւառներէ ղրկուած ուսուցիչներ կը վարէին իրմէ առաջ: Տիգրան Վարժապետեան միակ Մշեցին էր որ իր իսկ ծննդավայրին մէջ այդ նախանձելի կրթական դիրքին կը հասնէր, արդարացի գնահատմամբ իր արժանիքին:

Հետեւաբար ինքնին կը հասկցուի թէ ինչ դառն կորուստ մըն է այս անձին մահը գաւառային կրթական ու գրական դաստիարակչին համար, երբ մանաւանդ, ինչպէս հոս՝ մայրաքաղաքիս մէջ չունինք պէտք եղած ձեռնհասութեամբ ուսուցիչ հասցնելու կարող վարժապետանոց մը, նոյնը առաւելապէս կը պակսի գաւառներուն մէջ: Եւ ես որ առիթ ունեցած եմ տեսնելու իր աշխատութիւնն ու ուսուցչական պաշտօնավարութիւնը, խորին ցաւ մը կը զգամ իր այս վաղահաս մահուան հանդէպ՝ զուգահաւասար վշտով այն պարապին՝ զոր առաջ կը բերէ հէք Տիգրան Վարժապետեանի մահը և որ գիտեմ թէ միշտ զգալի պիտի ըլլայ գաւառային կրթական ու գրական համեստ շրջանակին մէջ:

Հէք Գալուստ Անդրէասեանէն ետքը Տիգրան Վարժապետեանի վաղահաս մահը երկրորդ հարուածն է որ կուգայ խոցել կրթասէր ու գրասէր սրտերը, որոնք գիտեն թէ որչա՛փ դժուարաւ առաջ կուգան գրչի վաստակաւորներն ու կրթական մշակները, քանի որ կարծես թէ սահմանուած են միշտ նիւթապէս անմխիթարելի կեանք մը վարելու, պայքարելով անդուլ անդադար իրենց անտանելի նեղ կացութեան դառնութիւններուն դէմ, ինչպէս եղած էր գրեթէ միշտ խեղճ Տիգրան Վարժապետեանի պարագան: Իր յաճախակի տեղափոխութիւնները իբր ուսուցիչ, իր կրթական պաշտօնավարութեանց մէջ կրած յուսախաբութիւնները, հազիւ տեղ մը տեղաւորուած՝ Հոգաբարձութեանց քմածին անօրինութիւններու բերմամբ ձգել մեկնելու ստիպուած ըլլալու պարագաներն ու ֆիզիքական դժուարութիւնները ոչ նուազ ազդած ըլլալու են իր բնականէն քայքայուող առողջութիւնը խանգարելու և այսպէս տարաժամ մահը փութացնելու իր հասակին ամէնէն հասուն ու բեղուն շրջանին մէջ:

Հեռաւոր անկիւններու մէջ լքեալ մինակ աշխատիլ կրթական ու գրական ծառայութիւններով, և ընտանիքէ ու ծնողքէ հեռու մեռնիլ լքեալ վերջնականապէս, մահերու ամէնէն դառն է արդարեւ և դժբախտաբար այսպէս եղած է խեղճ «Նարգիս»ի մահը, զոր կարելի չէ չողբալ դառն կսկիծով և տխուր ու մելամաղձիկ խորհրդածութիւններով:

Մ. ՆԱԹԱՆԵԱՆ

ԲԺՇԿԱԿԱՆ

ՀԻՆ ԵՒ ՆՈՐ ՎԻՐԱԲՈՅԺՈՒԹԻՒՆ

Զարտուղութիւն մը բրած չենք ըլլար երբ ըսենք թէ գիտութեան և ոչ մէկ ճիւղը այնքան արագ չէ յառաջդիմած, որքան վիրաբուժութիւնը: Գրեթէ մեր օրերուն վիրաբուժութիւնը կարգ մը սպեղանիներու, վէրքի պատրոյգներու և նշդրակներու նշանակութիւն ունէր: Փոփոխութիւնը այնքան շուտ կատարուեցաւ որ նորին առջեւ հին վիրաբուժութիւնը փախուստի ժամանակ չգտնելով անոր հետ քովքովի կը կենայ: Զարմանալի է որ մարդկութեան ամէնէն աւելի անհրաժեշտ այս արհեստը դարերով ծոյլ մնաց և հազիւ վերջին տարիներուն շարժեցաւ: Երկրաչափութիւնը և հանքաբանութիւնը շատոնց աշխարհի ներքին ու արտաքին մասերը տակնուվրայ ըրին, ճարտարագիտութիւնը լեռները ծակեց և բարձր կամուրջներու վրայէն շոգեկառքեր անցուց, քիմիագիտութիւնը տարրերը իր ուզած վիճակին վերածեց, տիեզերագրութիւնը հեռաւորութիւնները ու մոլորակները չափեց, բայց վիրաբուժութիւնը փոշիներով ու վէրքի պատրոյգներով կը զբաղէր: Շոգին ասպարէզ կը կարդար լեռներուն ու ձորերուն, ելեկտրականութիւնը աշխարհի մէկ ծայրէն միւս կ'ոստոստէր, մինչդեռ վիրաբոյժին նշդրակը անկիւն մը մնացած էր ողբալի վիճակի մէջ, վասն զի իր գործունէութեան ասպարէզը մարդկային մարմինն էր. կամ փորձ կատարելու չէր թոյլատրեր և եթէ թոյլատրէր ալ՝ վնասները անդարմանալի կ'ըլլային: Նպատակ ունինք պարզել վիրաբուժութիւնը զանազանող երեք յայտնի կէտեր:

1. Մեռցնել կամ ընդարմացնել. — Առաջները երբ մարդկային մարմնոյն վրայ գործողութիւն մը կատարել հարկ ըլլար, հիւանդը կը կապէին, հինգ-տասը հոգի անոր վրայ կ'իյնային և գործողութիւնը այդ կերպով կը կատարուէր: Այդ վիճակին հանդէպ մարդիկ, ո՛րքան ալ ծանր հիւանդութեան մը ենթարկուած ըլլային, չէին հաւնէր վիրաբուժական գործողութեան մը. շատերը մահը նախամեծար կը համարէին այդ տառապանքէն. եթէ նոյն իսկ հաւնէին, վիրաբոյժը չէր կրնար հանդարտ միտքով և ուզածին պէս գործել և հետեւաբար յառաջդիմութիւնը անկարելի կ'ըլլար: Նկարիչը իր վրձինը և քանդակագործը իր դրոշը ուզածին պէս կրնար գործածել, սակայն վիրաբոյժը դարերով թեւերը ծալլած կը սպասէր ու կը դիտէր: «Քլորոֆորմ»ը և ընդարմացուցիչ ուրիշ դեղեր այդ դժուարութիւնը անհետացուցին, որով հիմա հիւանդին քնացած վիճակին մէջ վիրաբուժական գործողութիւնները դիւրին ու հանդարտ կը կատարուին: Միայն թէ ցաւալի կէտը այն է որ մեր երկրին մէջ դեռ կան այնպիսիներ որոնք հին միջոցներու կը դիմեն և «քլորոֆորմ»ին հաշտ աչքով չեն նայիր: Հիւանդին թեւերը ու ոտքերը կապելով միզամզքէն քար համած և չմարած հիւանդին մարմնոյն վրայ կրակ ու նշդրակ գործածողներ չեն պակսիր: «Քլորոֆորմ»ին վտանգը հազարին չորս է: Ձիով պտոյտ կատարելու և ցեխոտ փողոցներէ անցնելու վտանգը անկէ ոչ նուազ է:

2. Արեան հոսում.— Կտրուած տեղերու ամէն մասէն երակներ գտնուելով, նախապէս հոսող արիւնը կա՛մ կարելի չէր ըլլար կասեցնել և կամ նոյն իսկ եթէ կարելի ալ ըլլար, հինգ-տասը ժամ ետքը նորէն խուժելով հիւանդը կը մեռցնէր: Արիւնը կասեցնելու համար կարգ մը դեղեր ու փոշիներ կը գործածուէին, բայց օգուտ մը չէր ունենար և յաճախ վտանգաւոր ալ կ'ըլլար: Դեռ մօտ տարիներու մէջ իմացանք թէ ճակատին և կամ ուրիշ տեղի վրայ բացուած փոքր վէրքէ մը արիւնը հեղհեղեալ հոսելով և հոսումը կասեցնելու համար դրուած դեղերէն թունաւորուելով մահեր պատահած են: Այդ ահարկու դժուարութիւնը փարատելու համար ամէնէն մեծ ծառայութիւնը մատուցած է Տօքթ. Բէան, որ մօտ ժամանակներու մէջ Բարիզի մէջ մեռաւ: Այդ նշանաւոր վիրաբոյժը փոքր ունելիներ հնարեց, որոնց միջոցաւ կը սեղմէր բացուած երակները և իր գործը կը շարունակէր: Այս երկրորդ դժուարութիւնն ալ անհետանալով, վիրաբոյժը սկսաւ աներկիւղ գործել:

3. Նեխում եւ թարախում. — Նոյն իսկ ամէնէն պարզ վէրքերը կը բորբոքէին, կ'ուռէին և օձիկ ախտ ու փտախտ առաջ կուգային, որով արիւնը կը թունաւորուէր և հիւանդը կը մեռնէր: Այդ պատճառով վտանգաւոր էր վէրք բանալ, գլխաւորաբար բացուածէն գառ: Հին վիրաբոյժները իբրեւ հարկեցուցիչ կամ բաղդի բերմունք կը նկատէին այդ հիւանդութիւնները և պատճառը չէին կրնար հասկնալ, որով կարգ մը անտեղի ու անիմաստ պատճառներու կը վերագրէին: Այդ հիւանդութեանց իբրեւ պատճառ մէջ կը բերուէին հիւանդին ջուր խմելը, սոխ կամ սխտոր ուտելը, հոտ առնելը, միս ուտելը կամ ոչ, աչքի գալը, թթու ուտելը եւայլն. վիրաբոյժը այդ հազարումէկ պատճառներուն հանդէպ անճրկելով մութին մէջ կը խարխափէր: Թարախումին ալ, վէրքին իբրեւ բնական հետեւանքը և կամ հարկեցուցիչ բան մը կը նկատուէր: Դեռ հիմակ չեն պակսիր այն տեսակ անձեր ու վիրաբոյժներ որոնք երբ պատրոյգները վէրքէն դուրս քաշեն և առատ թարախումը տեսնեն, գոհ կ'ըլլան թէ վէրքը լաւ կը բանի, և երբ բժիշկի մը ձեռքը վէրքը մաքուր մնայ, կ'այպանեն ու կը գանգատին թէ վէրքը լաւ չի բանիր: Նոր վիրաբուժութեան ամէնէն մեծ տարբերութիւնը այն է թէ վէրքերուն բորբոքման ու թարախումին բուն իսկ պատճառը գտնելով անոնց առաջքը առած է: Այդ գիւտը աշխարհի ամէնէն մեծ ծառայութիւնը մատուցած է, որուն փառքը միայն Բասթէօրի կը պատկանի: Բասթէօր գտաւ թէ լուծումի և գործարանաւորական բաղադրութեան նեխումին և թարախումին համար դուրսէն յարաբերութիւն մը անխուսափելի է, այսինքն միսի ջուրը կամ խաղողի ջուրը եթէ սրուակի մը մէջ դրուելով և եռացուելով սրուակին բերանը կնքուի, առանց նեխումի ու թարախումի կը մնայ: Այդ կերպով երեւան հանեց միքրոպնե-

---

«ԱՐԵՒԵԼՔ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (50)

ԺԻՒԼ ՄԱՐԻ

Գեղանի Կոմսուհիի Մը
ԱՐԿԱԾՆԵՐԸ

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍ
ԳԱՅԼԵՐՆ ՈՒ ԳԱՌՆՈՒԿԸ

Ի.

ՀՐԱԺԵՇՏ՝ ՌՈՒԱՆՍՕՄՈՆԹԻ

Կոմսը կը նայէր միշտ: Սնամէջ հետաքրքրութեամբ մը չէր որ հոն կեցած էր, թաւուտին մէջտեղ: Աչքերը չէր կրնար զատել Մարսըլըռի կենդանի պատկերն եղող այդ աղջիկէն, որ այնքան շատ կը նմանէր հօրը:

Նոյն իսկ պահ մը արտակարգ զգայախաբութիւն մը ունեցաւ կոմսը:

Մազերը շտկած ատեն նորատի աղջիկը ակռաներուն մէջ սեղմեց քակուած մազի փունջերէն մէկը, այնպէս որ կոմսը ա՛լ եւս Ժերմէնի ճակատն ու աչքերը միայն կրնար տեսնել: Մարմնոյն մնացեալ մասը անհետացաւ սեւ մազերու յորձանքին տակ, որոնք անկարգօրէն վար թափած էին:

Կոմսը խուլ բացագանչութիւն մը արձակեց:

Պատճառը սա էր որ կոմսին յիշողութեան առջեւ ցցուած էր պատկեր մը, զոր ժամանակը չէր կրցած անհետացնել մտքէն: Այդ յիշատակը իր ուղղամիտ մարդու կեանքին մէջ միակ խղճի խայթը կը ձեւացնէր:

Աչքին առջեւ կը պատկերանար այն մարդը, որ օրին մէկը, իր ձիւնաթոյր ակռաներով ցեխին մէջէն առած էր դեղին ոսկի մը...

Այդ մարդը, որ մուրացկան մըն էր, սոսկալի նայուածքով, հեռացած ատեն ըսած էր կոմսին.

—Չեմ կրնար շնորհակալութիւն յայտնել ձեզի:

Կոմսը անգամ մըն ալ չէր տեսած այդ մարդը...

Հիմա մտացնորութեան վայրկեանի մը մէջ աչքին առջեւ եկած էր այդ մարդը...

Ժերմէն իմացած էր կոմսին բացագանչութիւնը: Ուստի պատուհանէն վար ծռեցաւ, փորձեց տեսնել, յետոյ վարագոյրները վար իջեցուց, որոնք բոլորովին ծածկեցին զինքը:

Տեսլերեւոյթը անհետացած էր:

Կոմսը, մտահոգ դէմք մը առած, Ռուանսօմոնթ դարձաւ: Ամբողջ գիշերը, իր մղձաւանջներուն մէջ աչքին առջեւէն չհեռացաւ այն ցնորքը:

ԻԱ.

ՌՈՒԱՆՍՕՄՈՆԹԻ ԲԱԺԱՆՈՒՄԸ

Վարի թէրասին մէկ անկիւնը, այն որ գետակին ամէնէն աւելի մօտ կը գտնուէր, պարտէզի մէկ սեղանին վրայ կոմսը տարածած էր Ռուանսօմոնթի մէկ ընդարձակ քարտէսը:

Անցեալ դարէն քարտէս մըն էր ան, զոր Ֆիլիպ կոմսն ու Հիւպէր գործածած էին, ըսելով.

—Աս հողը մե՛րն էր առնօք: Հիմա մեզի չի վերաբերիր ա՛լ եւս: Պէտք է ձեռք բերենք զայն:

Այդ քարտէսը իրենց բարձր գիրքն եղած էր: Աչքերնուն առջեւ փռուած, իրենց նեղսրտելներուն մէջ, պատին երկայնքը, իրիկուան պառկած ատեննին և առտուն արթնցած ատեննին կը տեսնէին այդ քարտէսը: Կարծես իրենց աշխատութիւնն ու պարտականութիւնը յիշեցնելու համար հոն դրուած էր ան:

Այդ աշխատութիւնը դադրեցուցած էին այն օրը միայն երբ Ռուանսօմոնթի քարտէսը ամբողջացած էր, նոր հողերու գնմամբ: Ոչ մէկ անտառ, ոչ մէկ մարգագետին, ո՛չ մէկ հող կը պակսէր քարտէսին վրայ: Անդաստանին կողմէ առջի օր պատրաստուած քարտէս մը չէր կրնար աւելի կանոնաւորութեամբ պատրաստուած ըլլալ քան մագաղաթի այդ հին կտորը, որ մէկ դարէ աւելի հնութիւն ունէր: Հիմա իրենց սենեակին մէջ մնացած էր այդ քարտէսը, պատին փակցուած, յիշեցնելու համար թէ Բրուա-Վիթրէի կոմսը ա՛լ եւս աշխատութիւն չունէր կատարելիք, քանի որ իր պարտականութիւնը կատարած լմնցուցած էր... հողային բաժանումները խոշոր տառերով նշանակուած էին... ագարակները ներկայացուած էին լիլլիփութեան տուներով... երկու դղեակները՝ աշտարակներով և փոքր զանգակատուներով... անտառները՝ կանաչ ծառերով... դաշտերը՝ խաչաձեւերով... և այդ ամէնուն մէջ, ձորին խորը, Բոմպօթէի կապուտակ ջուրերը... Բրուա-Վիթրէ կոմսը ձեռք բերած էր Բլօ-տը-Մուանի չէնքերը Ռուէնի մէջ, և Թրամպլարի անտառները: Աս էր ամէնը:

Կոմսը սեղանին վրայ պարզած էր քարտէսը: Ռօթէնիէ թիկնաթոռին վրայ նստած, գաւազանը սրունքներուն մէջ, խոր ախորժութեամբ կը դիտէր քարտէսը: Մերթ ընդ մերթ աչքերը վեր կ'առնէր և նայուածք մը կը նետէր շուրջը և հորիզոնին ամէն կէտերուն վրայ: Ամբողջ հողային կալուածը հոն ամփոփուած էր, իր ձեռքին տակ. կրնար մէկ ակնարկով ընդգրկել զայն:

Նաթալի և իր երկու զաւակները կոմսին մօտ նստած էին պարտէզի նստարանին վրայ:

Երեքն ալ յուզուած էին, բայց միեւնոյն յուզումը չէին զգար: Անտարակոյս վճռական ժամուն կը սպասէին, չափազանց այլայլած:

Այդ օր գործը պիտի աւարտէր:

Ոչ մէկ խոչընդոտ կրնար արգելք ըլլալ այնուհետեւ:

Արդէն ժամէ մը ի վեր հոն կը գտնուէին, ականջնին սրած, նոյն իսկ կոմսին չխօսած ատեն, որովհետեւ կը կռահէին իր պարտուած յաղթութեան վերջին պայքարները, իր տկարութեան գերագոյն ճիգերը:

Կոմսին խօսքերուն ականջ դրած էին:

Ռուանսօմոնթի իւրաքանչիւր մասնիկին գովեստը կ'ընէր:

—Ռուանսօմոնթի անաչառ բաժանումը կատարելով կարելի է անոր հասոյթներն ալ հաւասարապէս բաժնել: Հետեւաբար, ձեզնէ մէկը, Միշէլ ու Լօրան, սիրելի զաւակներս — թող տուէք որ այդ անունը տամ ձեզի, մանաւանդ այս պահուն — չպիտի նպաստաւորուի ի վնաս միւսին, շնորհիւ այն հոգածութեան զոր ցոյց պիտի տամ Ռուանսօմոնթի բաժանման ատեն:

Միշէլ ոտքի ելաւ և գնաց կոմսին դողդոջուն ձեռքը համբուրեց:

—Քանի որ հաճեցաք ձեր զաւակները կոչել մեզ, պիտի շարունակենք մեր կողմէ հայր յորջորջել ձեզ... Իմ անունովս կը խօսիմ. Լօրան ալ իր կարգին պիտի խօսի ընդհուպ... սիրասուն և անձնուէր զաւակներու պէս կը սիրենք ձեզ և միշտ սիրած ենք... Ձեր բարիքները վայելած ենք այն օրէն ի վեր երբ ձեր քով առիք մեզ, թշուառութենէ ազատելով: Այսօր ալ ձեր բարիքներուն լրումը կը կատարէք, հողային այս գեղեցիկ կալուածը մեզի ձգելով, որուն համար այնքան հպարտութիւն կը զգաք և որուն փարած էք սրտանց... Այդքան բարիքներու արժանի չենք բնաւ... Ամէն ինչ ըրած ենք՝ մեր որդիական սէրը ապացուցանելու համար, բայց եթէ առանց գիտնալու մեղադրելի բան մը ըրած ենք, ձեր ներողամտութեամբ մոռցէք զայն: Հա՛յր, ծնրադիր ներում կը խնդրենք ձեզնէ:

Նաթալի, այդ սրտագին խօսքերը լսելով, գլուխը անդին դարձուց, աչքերը սրբելու համար:

Կարգը Լօրանի եկաւ: Միշէլ ետ քաշուած էր: Լօրան եղբօրը տեղ նստաւ: Եղբօրը պէս ինք ալ փղձկումով համբուրեց ծերունի կոմսին ձեռքը:

Կարծես թէ այդ կատակերգութիւնը երկար ատենէ ի վեր պատրաստուած էր:

(Շարունակելի)

րուն գոյութիւնը։ Վիրաբուժութիւնը երբ այդ պարագան ուսաւ, եզրակացուց թէ վէրքերու նեխման պատճառներն ալ ատոնք են. ուստի խոյն ձեռնարկեց մաքառելու այդ թշնամիներուն դէմ և յաջողեցաւ։ Ո՛րքան զարմանալի բան, մարդկութեան ամենէն մահացու թշնամին, պատերազմներէ, երկրաշարժներէ, հրդեհներէ, ողողումներէ և գիշատիչ գազաններէ աւելի մարդկութիւնը քանդող ու ոչնչացնող և միլիոնաւորներ սպանող և տառապեցնող այդ փոքր, սակայն խուժդուժ արարածները, մարդկութեան ստեղծագործութենէն ի վեր մեր տուներուն, հագուստներուն, կերակուրներուն և ջուրերուն մէջ կը գտնուէին, մինչդեռ մենք բոլորովին անտեղեակ էինք։ Օձը մեր գրպանին մէջ էր, բայց մենք չէինք գիտեր։ Ահա որ լեռները ծակծկող, երկաթը ջուրի պէս հոսեցնող և ծովին ալիքներուն ասպարէզ կարդացող մարդկութիւնը չէ կրցած տեսնել իր այն թշնամիները որոնց հարիւր հազարը կրնան կենալ գնդասեղի մը գլուխը։ Բասթէօռ երբ այդ թշնամիները ձերբակալելով յանձնեց, վիրաբուժութիւնը իր դարաւոր ծուլութեան իբրև փոխարինութիւն, խոյն սկսաւ սրընթաց արշաւել և ներկայ վիճակին հասաւ. Նախ Լիսթէր, ամէն օգտուելով, դեղի մէջ թաթխուած բամբակներու միջոցաւ աշխատեցաւ օդին դէմ պահպանել վէրքերը, վասն զի հասկցուեցաւ թէ միքրոպները բամբակէն չէին կրնար անցնիլ։ Սակայն այդ պարագան կատարելապէս չծառայեց բաղձացեալ նպատակին, որովհետև հաստատուեցաւ թէ միքրոպները կ՚անցնէին վիրաբոյժին գործածած ամաններուն, ձեռքերուն և դպչած ամէն տեսակ առարկաներու. ուստի սկսան գործիքները եռացեալ ջուրի և յետոյ ապականախիչ դեղերու մէջ թողուլ, ձեռքերը նոյն դեղին մէջ մաքրել և գործածուած դեղերը, ջերմութեամբ ու դեղով միքրոպէ զերծ կացուցանելէ ետքը, գործածել։ Անգամ մը որ միքրոպի ու նեխումի երկիւղ չմնաց, վիրաբոյժները կարող եղան փորը, աղիքները, ստամոքսը, երիկամունքը, մղանցքը, թոքերը և նոյն իսկ ուղեղը բանալով գործել, փակել ու բժշկել, առանց թարախումի պատճառ տալու։ Նշդրակը որուն գործածութիւնը պարզ պալարի մը առջև իսկ վարանում առաջ կը բերէր, սկսաւ մարմնոյն ամէն մասերուն համար գործածուիլ համարձակ կերպով։

4. Նոր և հին վիրաբուժութեան միջև ուրիշ մէկ տարբերութիւնը այն է թէ, առաջինը հասկցաւ որ վէրքերու բուժումը վրան դրուած սպեղանիէն կամ ուրիշ նիւթէ մը կախում չունի, այլ թէ բնութեան՝ այսինքն կենսական ոյժին գործն է։ Հին վիրաբոյժները ամէն տեսակ նիւթ կը դնէին վէրքին վրայ, զայն բժշկելու համար։ Նոյն իսկ հիմա մեր ժողովրդեան հարիւրին իննսունը միթէ այդ գաղափարը չունի՞։ Ո՛րքան արտասովոր նիւթեր բուժիչ հանգամանք կը ստանան, օրինակի համար հոտած մորթեր, դմակներ, կուպր, աղտոտ սպեղանիներ, ճարպ, ձիու և եզան աղբ (թարմ) մորթի կոտրուածք, զանազան խոտեր և աներևակայելի աղտոտութիւններ։ Ատոնք դեղերու վրայ կը դրուէին. մինչդեռ հիմա բժիշկները վէրքերը պարզապէս կը լուան մաքուր ջուրի նման բանով մը և միայն բամպակով կը ծածկեն, նաև ինքուած սրուակներու պէս օրերով չեն բանար. եթէ բանան ալ բնաւ թարախուած չի տեսնուիր։ Այդ վիճակը տեսնողներէն շատերը կը զարմանան, ըսելով որ ի՛նչ տեսակ բժշկութիւն է այդ, միթէ առանց դեղի վէրք կը բուժուի. յաճախ ալ առանց պէտք մը ունենալու վիրաբոյժը կը պարտաւորեցնեն որ վէրքը բանայ։ Վստահ եղէք որ վէրքը ինքն իրմէ կը հասնի, կը կպչի, բաւական է որ միքրոպները չխանգարեն բնութեան գործը։ Եթէ դեղ մը դնել կարելի չըլլայ, տաք ջուրը և օճառն ալ բաւական են։ Այդ պարագային աւելի լաւ է ողի ջուրով լուացուած և ողիի մէջ թաթխուած չղարչով պատել։

5. Պահեցողութիւն. — Հարիւրաւոր տարիներէ ի վեր մարդիկ սովորութիւն ըրած են վիրաւորին ջուր չի խմցնել, սոխ, թթու, անոյշ եւայլն չկերցնել և հոտ առնել չտալ, ինչ որ բոլորովին անպէտ ու սխալ գաղափար մըն է։ Թող տալու է որ ուտեն ու խմեն, որպէս զի ոյժ առնեն և շուտով բժշկուին։ Հիմա, նախ մի՛ նկատէք վիրաբուժութիւնը իբրև աղէտ մը ու փորձանք մը, վիրաբոյժներուն գործն ալ բաղդի արդիւնք մը, այլ իբրև արդիւնքը ծանօթ ու որոշ գիտութեան մը և մարդկային տառապանքներուն թեթևացման մեծապէս ծառայող ասպարէզ մը։ Երկրորդ, Բասթէօռը պէտք է մարդկութեան ամէնէն մեծ ու բարերար մէկ անդամը նկատել և անոր անունը յաւիտեան յիշել յարգանքով և համակրութեամբ։

ՏՕՔԹ. Ա. ՆԱԳԳԱՇԵԱՆ

ԲԱՄԲԱԿԻ ՎԱՃԱՌԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ՄԷՋ

Բ.

Ի՞նչ պիտի ըլլայ նոր բերքը։ Այս մասին եղած հաշիւները շատ հակասական են, աւելի անստոյգ քան ուրիշ որ և է տարի։ Բամբակի վաճառականութեան մէջ ամէն տեսակ գնահատութիւններ կ՚ըլլան, 11,500,000 հակէն մինչև 13-14 միլիոն հակ։ Ծայրայեղ թիւերը իբրև քմածին մէկ կողմ ձգելով, թերևս կարելի ըլլայ իբր 12,500,000 հակ հաշուել նոր բերքը։

Այս տարուան բերքին ժամանումը չփութեցուց ամէնէն խորաթափանց դիտողներն իսկ։ Նախ գլխաւոր բերքը յամրաբար հասաւ, ինչ որ սակայն շատ ուշադրութիւն չգրաւեց, որովհետև հրապարակին վրայ գիտէին թէ եղանակը ուշ մնացած է։ Հոկտեմբերին և Նոյեմբերին, սակայն, բերքը հասունքի մը ուժգնութեամբ հասաւ։ Դեկտեմբերի սկիզբը Նիւ-Օրլէնսի բամբակի Սակարանին քարտուղարը, որուն թուանշանները մեծ յարգ կը վայելեն, հաշիւ կ՚ընէր թէ Նոյեմբերին լրացած երեք ամիսներու միջոցին հասած բերքը 240,000 հակ աւելի էր անցած տարուան վրայ և 717,000 հակ աւելի՝ 1903ի վրայ, թէև 390,000 հակ պակաս՝ 1904ի վրայ։ Ուրիշ խօսքով, ներկայ եղանակին առաջին երեք ամիսներու միջոցին հասած բերքին քանակութիւնն էր 5,741,401 հակ, մինչ 1905ին 5,501,414 հակ էր, 1904ին՝ 6,131,234 և 1903ին՝ 5,024,499։ Իրականին մէջ, բերքը հրապարակ հասաւ այնպիսի խուժումով մը որ ծանրապէս ճնշեց փոխադրական ընկերութիւններուն վրայ։

Բամբակաբոյծներուն ծախելու եռանդը ուշադրութիւն հրաւիրեց տակաւին վաճառելի բամբակի քանակութեան վրայ։ Շատեր կը հաւատան թէ բոլոր տրամադրելի բերքը սպառած է, բայց ուրիշներ կը հերքեն ասիկա։ Ինչ որ ալ ըլլայ, իրողութիւն մըն է թէ բամբակաբոյծները փայլուն շահեր ըրած են բարձր գիներով ծախելով իրենց բամբակը։ Արդէն նիւթական բարեկարգ վիճակի մը մէջ կը գտնուէին ներկայ եղանակին սկզբնաւորութենէն առաջ։ 1905-6ի բերքը խիստ խոշոր շահեր արտադրեց իրենց։ Թէև ճշգրիտ թուանշաններ չենք կրնար գտնել, բայց դիւրին է վաճառման գիներուն վրայ հիմնուելով հետևցնել թէ իրենց շահերը նոյնչափ խոշոր պէտք է ըլլան 11,319,860 հակի բերքի մը վրայ որչափ եղան 1904-5ի 13,558,841 հակի աննախընթաց արտադրութեան վրայ։ Դիտելի է որ Հարաւային Նահանգներու բամբակաբոյծներուն այս աճեցուն բարգաւաճութիւնը բամբակին գինը ճշդելու համար եղած հաւաքական ճիգերու արդիւնքը չէ այնչափ որչափ ուրիշ պարագաներու։ Բամբակաբոյծներու և բամբակի գործարանատէրերու 1906 մայիսի միջազգային համաժողովին մէջ (Ուաշինկդըն), Հարաւային Բամբակի Ընկերակցութեան նախագահը ըսաւ.

—«Հարաւային Նահանգներու բամբակաբոյծները ապագային պիտի պահանջեն որ պատշաճ և շահաւէտ գին մը վճարուի իրենց աշխատութեան այս փառաւոր արդիւնքին համար, որ օրինաւորապէս սպառուած կը գտնէ ամէն տարի։ Լիբրան 6-8 սէնդի աժան բամբակ արտադրելու ժամանակը անցած է։ Որչափ ատեն որ բանուորութեան վարձքը և արտադրութեան ծախքին մէջ մտնող ուրիշ ազդակներու արժէքը այսչափ բարձր մնայ, բամբակին գինը պէտք է ներկայ մակարդակին վրայ պահուի, 10-12 սէնդ լիբրան, եթէ կ՚ուզենք որ ոսկեղէն յարաճուն խնդրանքին գոհացում տրուի ամէն տարի և աշխարհի մանարանները շարունակեն գործել։»

Բամբակաբոյծները այս արդիւնքին հասան, բայց գրեթէ միայն բնական պատճառներու հետևանքով, ինչպէս նաև շնորհիւ ա՛յն խորատեսութեան որով արտադրիչները անհատապէս ուսումնասիրեցին հրապարակին պայմանները։ Տարի մը առաջ ծանուցուեցաւ թէ կազմակերպուած ճիգ մը պիտի ըլլայ բամբակին գինը 15 սէնդ բանելու համար։ Մէկ տարուան փորձառութիւնը ցուցուց թէ այս ճիգը արդիւնաւոր չէ։

Այս առթիւ քանի մը խօսքով բացատրենք թէ 1905-6ի բամբակի բերքը ի՛նչ ազդեցութիւն ունեցաւ Մ. Նահանգներու ազգային բարգաւաճութեան վրայ։ Կառավարական վիճակագրութիւններու համաձայն, արտածուած խամ բամբակի համագումար արժէքը կ՚անցնէր 401,000,000 տոլարը՝ 1906 յունիս 30ին լրացած ելմտական տարեշրջանին մէջ, այսինքն շատ աւելի քան Մ. Նահանգներէն արտածուած ուրիշ որ և է վաճառանիւթի արժէքը։ Պէտք է շեշտել սակայն թէ այս շահը մեծ չափով մը արդիւնք էր գիներու բարձրացման քան արտադրութեան յաւելման։ Օրինակի համար, անցեալ ելմտական տարեշրջանի խամ բամբակի արտածութիւնը իբր 1,287,000 հակ պակաս էր նախընթաց տարեշրջանէն։ Եւ սակայն 1905-6ի արտածութիւնը իբր 21,000,000 տոլար աւելի արտադրեց քան 1904-5ի արտածութիւնը։ Ամէն բան հաշուելով, վերջին հունձքին համագումար արժէքը չի կրնար 600,000,000 տոլարէն շատ աւելի ըլլալ. իսկ նախորդ երկու բերքերուն արժէքը կը գնահատուի իբր 1,200,000,000 տոլար։ Ներկայ եղանակին առաջին երեք ամիսներուն Մ. Նահանգներէն եղած արտածութիւնն է 2,890,528 հակ, նախորդ եղանակէն 445,454 հակ աւելի։

Ինչ որ բերքի քանակի տեսակէտով վրդովում կը պատճառէ այսօր գործարանատէրերուն, նոր բամբակին տեսակն է։ Շատերը կ՚ուզեն հաւատալ թէ ամէն պէտքերու բաւելու չափ բամբակ կայ, բայց աւրուած, ստորին տեսակէն է։ Ուստի կը վախնան որ բուռն պայքար մը մղուի առաջնակարգ բամբակի սահմանափակ մթերքը ձեռք անցընելու համար։ Հարաւային Նահանգներէն կը ծանուցանեն թէ մեծ խնդրանք կայ սրօղի, «խղալից գիներով»։ Օտար գնողները շատ աւելի լաւ կը զգան կացութեան հանգամանքը քան բուն Ամերիկացիները, որովհետև հաշիւ եղած է թէ արտածողները ծախուած բամբակին աւելի քան 80%ը կը գնեն։ Ստորին տեսակները դիւրութեամբ կը ծախուին, իսկ բարձր տեսակը այնպիսի գիներ կը բանէ որոնք կ՚ըսուի թէ անօրինակ են բամբակի պատմութեան մէջ։ Սպիտակ բամբակի նուազութիւնը խիստ նշանակելի է։ Գործակալ մը, որուն ձեռքէն 25,000 հակ բամբակ կ՚անցնի ամէն տարի, կ՚ըսէ թէ իր ստացած մթերքին հազիւ 2%ը այդ տեսակէն է։ Ահա թէ ինչո՛ւ այնչափ արտակարգ գիներ վճարուեցան վերջերս սպիտակ բամբակի համար։ Հարաւային ներքին հրապարակէ մը կը ծանուցանեն թէ 18½ սէնդ վճարուեցաւ բարձր տեսակէ բամբակի համար, ինչ որ աննախընթաց է այդ հրապարակին համար։ Ուրիշ տեղեր մինչև 19 սէնդ վճարուած է առաջնակարգ բամբակի համար, բայց ո՛չ մէկ պարագայի մէջ կարելի եղած է մեծ քանակութիւն մը ձեռք անցընել։ Բորդ Կիպսընի մէջ 350 հակ առաջնակարգ տեսակ բամբակ ծախուած է մինչև 24 սէնդ գնով, և նոյն իսկ աւելի բարձր գիներով։ Այս քանի մը պարագաները կը նշանակենք, պարզապէս ցուցնելու համար թէ մինչև ո՛ր աստիճան լաւթարուած է նոր բերքը։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՎԻԵՆՆԱՅԻ ԳԵՐՄԱՆ ԴԵՍՊԱՆ
ԿՈՄՍ ՎԷՏԷԼԻ ՃԱՌԸ

Շաբաթ օրը, գերման կայսեր ծննդեան տարեդարձին առթիւ «Նիտէր Վալտ» Ընկերութեան կողմէ սարքուած հացկերոյթին առթիւ, Վիեննայի գերման դեսպան հեծելազօրքի զօրավար կոմս Վէտէլ բաժակաճառ մը արտասանեց, որուն մէջ խաղաղութեան պահպանման ու գերմանական ներկայ ընտրութեանց մէջ վարչականին տարած յաջողութեան վրայ ըրած ակնարկութիւնները յոյժ կարևոր են։ Ահաւասիկ այդ բաժակաճառը.

«Տեարք իմ,

«Տարի մը հազ անցաւ այն օրէն ի վեր, որ վերջին անգամ հոս հաւաքուած էինք սոյն հանդէսին համար։ Այն ատեն վստահաբար յոյս յայտնեցի թէ քաղաքական հորիզոնին վրայ երևցած ամպերուն հակառակ, խաղաղութիւնը անվրդով պիտի մնայ, և իմ այս յոյսս իրականացաւ։ Թէպէտ քիչ մը ատեն տագնապոտ խնդիրներ երևան եկան, բայց, ամէն կողմէ փոխադարձ զիջողութեան շնորհիւ, համաձայնութիւն գոյացաւ։ Սակայն այս համաձայնութեան մէջ Աւստրիա-Հունգարիա, որ ունէր իր շահերը, իբրև մեր վստահելի բարեկամն ու դաշնակիցը, մեծ դեր ունեցաւ և նպաստեց խաղաղութեան, որուն համար ոչ միայն մենք, այլ և միւս տէրութիւնները, ջերմագին շնորհակալութիւն պարտինք իրեն։ Մենք, Գերմանացիս ալ, իրաւունք մը ունինք մեր յատուկ ոյժին վրայ վստահութիւն ունենալու, և Գերմանիայէն հասած գոհացուցիչ լուրերը կը զօրացնեն այդ վստահութիւնը, վասն զի այդ լուրերը կը ցուցնեն, ի հեճուկս մեր ներքին հակառակորդներուն, թէ Գերմանիոյ շէնքը շատ ամուր է և գերման ժողովուրդը ըստ առաջնոյն կ՚ուզէ պաշտպանել իր ազգային ստացուածքները։ Բայց զօրաւորներուն համար ալ անգնահատելի բարիք մըն են հաւատարիմ և վստահելի բարեկամները։ Այս պատճառաւ մեր հայեացքը կ՚ուղղուի նախ և առաջ այս գեղեցիկ երկիրներու օգոստափառ վեհապետներուն վրայ, որոնց իմաստութիւնը և ապացուցեալ փորձառութիւնը մեծ ազդեցութիւն մը կը գործեն և որոնց հրամանները յաջող արդիւնքներ կ՚ունենան միշտ։ Մեր կայսեր հաւատարիմ և ճշմարիտ բարեկամին և դաշնակցին կը ներկայացնեմ խորին յարգանքներս ու շնորհակալութիւններս։ Աստուած պաշտպանէ և երկար կեանք պարգևէ վեհ. Ֆրանց Եոզէֆ կայսեր Աւստրիոյ և թագաւորին Հունգարիոյ։»

ՍՊԱՆԻՈՅ ՆՈՐ ԴԱՀԼԻՃԸ

Վէկա տէ Արմիխօ դահլիճը ներքին պառակտումներու պատճառաւ հրաժարելէն վերջը, Ալֆոնսօ թագաւորը նորէն պահպանողականներու կը յանձնէ գործերու վարչութիւնը, անոնց կազմութիւնը յանձնելով Պ. Մաուրայի։ Մաուրա անունը շատ համակրութիւն չի վայելեր Սպանիոյ մէջ, իսկ կղերական կուսակցութիւնը բնական է գոհութեամբ կ՚ընդունի այս ընտրութիւնը, քանի որ կրնայ ապահով ըլլալ թէ իրենց այնքան սարսափ ազդող ընկերակցութեանց օրէնքը ալ պիտի թաղուի։ Պ. Մաուրա արհեստով փաստաբան է։ Երբ 1903 դեկտեմբեր 5ին Վիլլավերտէ, հակառակ կուսակցութեան զօրանալով, կը հրաժարէր և զօրավար Ազքարագա կը մերժէր դահլիճը կազմելու համար իրեն տրուած պաշտօնը ընդունիլ, հրաժարեալ ներքին գործոց նախարար Պ. Մաուրա թագաւորին կողմէ հրաւիրուեցաւ դահլիճը կազմելու։ Երկու օրուան մէջ Պ. Մաուրա աւարտած էր արդէն աշխատութիւնները։ Կղերական կուսակցութեան պաշտպանողները կը շփէին իրենց ձեռքերը, որովհետև գիտէին թէ Պ. Մաուրա Խորհրդարանին յառաջիկայ նստաշրջանին, իբր պահպանողական, համաձայն պիտի գտնուէր կղերական կուսակցութեան հետ, ի մասին կրօնական միաբանութեանց խնդրոյն։ Սակաստայի նախարարութեան օրով ալ Պ. Մաուրա վարած է [illegible] և գաղթային նախարարութեան պաշտօնները։ Ասկից վերջը սակայն ուրացած է Սակաստայի հետ և միացած կարգ մը ազատականներու։ Սիլվէլայի դահլիճին մէջ ներքին գործոց նախարարի պաշտօն վարած է։ Այն յատկութիւնը զոր Պ. Մաուրա ներքին գործոց նախարար եղած ատեն իր օրինագիծով պատճառած է, մինչև այսօր տակաւին յիշողութիւններու մէջէ չէ ջնջուած։ Խորհրդարանի ընտրութիւններու մէջ ալ պահպանողականները մեծամասնութիւն շահելով, Պ. Մաուրա մէկ տարի պաշտօնավարեց որու միջոցին ինքզինքը երկրին, ամէնէն անժողովրդական մարդոցմէն մէկը դարձուց, մինչև որ 1904 դեկտ. 16ին Ասքարակա իրեն յաջորդ նշանակուեցաւ։ Այս դահլիճը ազատականներու նորէն երևան գալէն առաջ վերջինն էր որ ներկայիս այնքան անհաստատ վիճակի մը մատնած էր գործերը։ Պ. Մաուրայի ներկայ գործակիցները, որոնց անունները արդէն հաղորդուեցան, մասամբ քիչ ծանօթ են և մասամբ ալ Պ. Մաուրայի առաջին և Սաքասթայի երկու դահլիճներէն առնուած են։ Այսպէս հիմակուան արտաքին գործոց նախարար Պ. Ալէն տէ Սալազար, 1900ի դահլիճին մէջ գանձային նախարար էր և Պ. Մաուրայի օրով հանրային շինութեանց նախարար։ Ելմտական նախարար Պ. Օզմա, ասկից առաջ ալ նոյն պաշտօնը վարած էր և Պ. Ֆերրանտէզ ասկից առաջ ծովային նախարար եղած է։ Պ. Լաքիէրվա որ ներկայ դահլիճին մէջ ներքին գործոց նախարարի պաշտօնը ունի, 1904ի դահլիճին մէջ կրթական նախարար էր։ Խնդիր է գիտնալ թէ Պ. Մաուրայի նորէն պետական գործերու գլուխ անցնիլը Սպանիացիներու վրայ ի՛նչ տպաւորութիւն պիտի ընէ։ Բոլորովին նպաստաւոր փորձ մը չէ, կ՚ըսեն եւրոպական թերթերը, Պ. Մաուրայի պաշտօնի գլուխ անցնիլը։

ՄԱՐՈՔԻ ԳՈՐԾԵՐ

Զուիցերիոյ կողմէ կարգուելիք Մարոքի միջազգային ոստիկանութեան քննիչի խնդիրը այլ ևս որ և է դժուարութիւն չի ներկայացներ։ Բարիզէն կը հեռագրեն Վիէննայի թերթերուն թէ Զուիցերիոյ կառավարութիւնը յառաջիկայ շաբթու պիտի անուանէ այդ քննիչը, որ անյապաղ Մարոք պիտի երթայ։ Հոն, պատերազմական նախարար Էլ-Կէպպասի և Սպանիացի ու Ֆրանսացի սպաներու հետ համախորհուրդ, պիտի ձեռնարկէ ոստիկանութեան սպաներուն կազմակերպութեանը։ Ոստիկանութեան կանոնագիրը, որ յետոյ խոյն պիտի պատրաստուի յանձնաժողովի մը կողմէ, պիտի սահմանէ ոստիկաններ գրելու եղանակը, կարգապահական տրամադրութիւնները, մարզանքի ձևը և սպաներու թոշակները։ Կը կարծուի թէ նոր կազմուելիք ոստիկանութիւնը պիտի կրնայ պաշտօնի ձեռնարկել փետրուարի վերջերը։

—Ֆրանսայի նախարարաց Խորհուրդին վերջին նիստին մէջ արտաքին գործոց նախարար Պ. Բիշօն հաղորդեց Ալճէզիրասի դաշնագրութիւնը ստորագրող տէրութեանց պատասխանները՝ Ֆրանսայի ու Սպանիոյ կողմէ անոնց եղած հաւաքական զեկոյցին, որուն եզրակացութիւնը կը վերաբերի Մարոքի մէջ ոստիկանութեան կազմակերպութեան և Թանճէրի ջուրերը գտնուող մարտանաւերու հետ քաշուելուն։ Այդ պատասխանները խիստ գոհացուցիչ են։ Զեկոյցը ստացող Պետութիւնները միահաղոյն հաւանած են իրենց հաղորդուած որոշումներուն. նաև այդ գործին մէջ Բարիզի ու Մատրիտի կառավարութեանց հետևած ընթացքին։

ՖՐԱՆՍԱ

Բարիզէն կը գրեն աւստրիական թերթերուն թէ սխալ են հրապարակ հանուած այն լուրերը, որոնց համաձայն ֆրանսական դահլիճը կրնայ իր դիրքը խախտելու հանգամանք ունեցող դժուարութեանց հանդիպիլ երբ Երեսփ. Ժողովին մէջ վիճաբանութեան նիւթ կ՚ըլլայ 1907ի ելմտացոյցը, որ իր զանազան մասերուն մէջ փոփոխութեանց ենթարկուեցաւ Ծերակոյտին մէջ։ Խորհրդարանին մէջ Պ. Քլէմանսոյի վայելած վստահութիւնը և անոր կատարեալ կորովամտութիւնը նկատողութեան առնելով, անհնար կարելի չէ հաւատալ թէ այս միջոցիս նախարարական տագնապ մը կրնայ ծագիլ։

—Մորպիհանի երեսփոխան Պ. Կիյիօթօ, նամակ մը ուղղելով նախարարապետ Պ. Քլէմանսոյի, բողոքեց Օրէյի Սէնթ-Ան մայր եկեղեցին զինուորական կերպով գրաւուելուն դէմ, ըսելով որ այդ պարագան կը վիրաւորէ համոզումները Բրըթոններուն և զանոնք կ՚օտարացնէ Ֆրանսայէն։ Նամակագիրը կը պահանջէ ետ առնել զինուորները, ինչ որ մի՛ակ միջոցն է գոհացում պատճառելու համար։

—Ծերակոյտը ընդունեց 1907ի ելմտացոյցին օրինագիծը, սա գումարները քուէարկելով.— 3,833,146,325 ֆր. ծախք և 3,833,892,223 հասոյթ, որուն 94,499,000ը՝ կարճ պայմանաժամով պարտաթուղթեր։

—Հռոմէն հեռաւոր կը հեռագրեն Ֆիկառօի.— Հռոմ գտնուող Ֆրանսացի եպիսկոպոսները, երէկ, երկար խորհրդակցութիւն մը կատարեցին Սուլբիսիէններու հաստատութեան մէջ։ Կը կարծուի թէ այդ խորհրդակցութեան նպատակն էր Պապին ներկայացուելիք յիշատակագիր մը։ Պիոս Ժ. եպիսկոպոսներէն տեղեկութիւն կ՚ուզէ Բարիզի մէջ իրենց կատարած գումարումին ատեն առկախ մնացած խնդրոց մասին։ Պապը նաև ուզեր է բացատրութիւններ ստանալ կրօնական պաշտամանց զեկոյցին ջնջման և այդ մասին Ֆրանսայի եպիսկոպոսներուն կարծիքին նկատմամբ։

—Թայմզ, յօդուած մը կը հրատարակէ Ֆրանսայի մէջ կրօնական կացութեան վրայ։ Հեղինակը կոչ մը կ՚ուղղէ Անգլիացիներու համակրութեանը՝ Ֆրանսայի կաթոլիկներուն ինպաստ։ Թայմզ դիտել կու տայ թէ կրօնական պայքար մը եթէ տակաւին կարելի է, յօդուածագրին հրատարակութիւնն է որ այդ տեսակ բան մը առաջ պիտի բերէ։ Թայմզ կ՚եզրակացնէ թէ բարեկամ երկրի մը ներքին գործերուն միջամտութիւնը աններելի պիտի ըլլայ։

ՃԱՊՈՆՑԻ ԻՇԽԱՆԻ ՄԸ
ԱՆԳԼԻԱ ԱՅՑԵԼՈՒԹԻՒՆԸ

Ինչպէս ծանուցուեցաւ, Ճաբոնի Ֆուշիմի իշխանը Անգլիոյ արքունիքը պիտի այցելէ՝ իբրև փոխարէն Քոննոթի դուքսին կողմէ Թօքիոյի տրուած այցելութեան։ Ճաբոնցի իշխանը մօտերս ճամբայ պիտի ելլէ հաւանօրէն Սէմմոնդէքին։ Ֆուշիմի իշխանը, որ 1858ին ծնած է, պետն է իր տան որ կայսր. գերդաստաններուն կը վերաբերի. նաև կայսերազուն իշխաններուն մէջ առաջին դիրքը կը գրաւէ՝ Միքատոյին անդրանիկ զաւակէն ետքը։ Եռանդուն զինուոր մը և կարող պետ մըն է։ Իբրև կիսաբաժնի հրամանատար մասնակցած է չինաճաբոնական պատերազմին, ուրկէ վերջը Մոսկուա ղրկուած է իբրև պատուիրակ Միքատոյին՝ ներկայ գտնուելու Ռուսիոյ կայսեր թագադրութեան։ Ռուսաճաբոնական պատերազմին ատեն մասնաւորաբար նշանաւոր հանդիսացաւ Նանշանի ճակատամարտին մէջ. իր փայլուն ընթացքին շնորհիւ զօրաբաժնի զօրավար անուանուեցաւ։ Ասկէ զատ պաշտօն յանձնուեցաւ իբրև ճաբոնական մասնաւոր պատուիրակ Սէն-Լուիի արուեստահանդէսը երթալ։ Այդ կերպով Ճաբոն քաղաքավարական գործ մը կը կատարէր Մ. Նահանգաց նկատմամբ։ Ֆուշիմի իշխանը ամուսնացած է Արիզուկավա ընտանիքէն Ֆօշիքօ իշխանուհիին հետ։

ՄԱՆՐ ԼՈՒՐԵՐ

Աւստրիոյ ծովային նախարարութեան և «Սթապիլիմէնթօ Թէքնիքօ»ի միջև բանակցութիւններ կը կատարուին՝ չորս մարտանաւերու շինութեանը համար, որոնց երեքը՝ զրահաւոր՝ աշտարակներով և իւրաքանչիւրը 14,500 թոնօ տարողութեամբ. մէկն ալ սրընթաց յածանաւակ՝ 3,500 թոնօ։

—Սոֆիայի ռուսական ընդհանուր հիւպատոս Պ. Զէկլով, որ այժմ բացակայ կը գտնուի, այլուր պաշտօնի կոչուած ըլլալով, ուրիշ դիւանագէտ մը պիտի յաջորդէ անոր։

—Իտալիոյ կրթական նախկին նախարար Պ. Նազի որ զեղծումներու համար ամբաստանուած է, Թրաբանիի մէջ երեսփոխան ընտրուեցաւ 14ի դէմ 3,529 ձայնով։ Պ. Նազի իբրև անըմբռնելի նկատուած է, սակայն ընտրողները ուրիշ երեսփոխան չեն ուզեր։ Երեսփ. Ժողովը երկու անգամ բեկանեց անոր ընտրութիւնը և Թրաբանի երրորդ անգամ ըլլալով զայն վերընտրեց։

—Սէֆօյօ կը պատմէ թէ Հաամի մէջ ձիւն գալու առթիւ, ինչ որ հազուագիւտ պարագայ մըն է, ճաշարանի մը մէջ սեղան մը տրուած պահուն, սեղանակիցներէն մէկը կատակաբանութիւն մը ըրեր է գեղանի կնոջ մը, որ հրաւիրեալներուն մէջ կը գտնուէր։ Այդ կինը շամպանեայի շիշով բուռն հարուած մը տուեր է այդ անձին գլխուն։ Վէրքը ծանր ըլլալով այդ անձը հիւանդանոց տարուելով հարկ եղած դարմանները եղեր են։

—Ռուս կառավարութիւնը ջնջեց Պ. Լիտուալի հետ կնքուած պայմանագրութիւնը ցորենի մատակարարութեան համար, ինչ որ գայթակղութեան մը պատճառ եղաւ, որուն մասնակից է ներքին գործոց օգնական Պ. Կուրքօ։ Այդ ցորենները, ինչպէս յայտնի է, սովէն նեղուած նահանգներու յատկացուած էին։

—Մ. Նահանգաց նախարարաց Խորհուրդը որոշեց մերժել Բանամայի ջրանցքին շինութեան յանձնառութեան գիրը, և կրկին անգամ հրաւէր կարդալ նոր առաջարկութեանց։

—Մ. Նահանգաց Ծերակոյտին արտաքին յարաբերութեանց յանձնաժողովը հաւանեցաւ որոշում մը, որով կը տեղեկագրուի Ռուզվէլթ նախագահին թէ Ծերակոյտին սիրալիր աջակցութիւնը պիտի վայելէ՝ դաշնագրութիւն ստորագրող որ և է տէրութեան հետ համախորհուրդ հարկ եղած միջոցները առնելու համար, որպէս զի Քոնկոյի անկախ Պետութեան բնակիչներուն կացութիւնը բարւոքի։

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ

ԱՍՏԻՃԱՆ.—Սանիէի աստիճան տրուեցաւ Պետական Խորհուրդին օրէնսդիր ճիւղին օգնականներէն Մուճթէպա պէյի, Րէուֆ պէյի, Նէչէթ պէյի և Խալիտ պէյի։

—Սանիէի աստիճան՝ Ղալաթիոյ մէջ վաճառական Պենոն Տէյիրմէնճեան էֆ.ի և Սալիսէի աստիճան՝ Յովսէփ Տէյիրմէնճեան էֆ.ի։

ՊԱՇՏՕՆԱՆՇԱՆ. — Երկրորդ կարգի Օսմանիէ պատուանշան տրուեցաւ Եէմէնի զինուորական յաւելուածական զօրութեան սպայակոյտին նախագահ միրլիվա Ահմէտ Իզզէթ փաշայի։ Երրորդ կարգի Մէճիտիէ՝ Պէյլիք Լիմանի հիւանդանոցին բժշկապետ գնդապետ Հօրճի պէյի։ Չորրորդ կարգի Օսմանիէ՝ Պետական Խորհուրդին օրէնսդիր ճիւղին օգնականներէն Ահմէտ Նազիֆ պէյի և Կիւմիւշ Սուի հիւանդանոցին պատուակալ ատամնաբոյժ Թէրզեան Լեւոն էֆ.ի։

—Առաջին կարգի Շէֆգաթ՝ Պետական Խորհուրդին անդամ Շէրիֆ Սատըք փաշայի Տիկնոջ։

—Լիագաթի ոսկի չքանշան՝ Պետական Խորհուրդին օրէնսդիր ճիւղին անդամներէն Վէֆիք էֆ.ի։

—Ազատարարի չքանշան՝ Գարամուսսալի ժողովուրդէն Տիգրանի։

—Արհեստի չքանշան՝ Կիւմիւշ Սուի հիւանդանոցին պատուակալ ատամնաբոյժ Թէրզեան Լեւոն էֆ.ի։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՏԵՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ. — Հելլենական դեսպանը, երէկ, Բ. Դուռ երթալով տեսակցեցաւ Մեծ-Եպարքոսին և արտաքին գործոց նախարարին հետ։

—Սերպիոյ դեսպանատան գործակատարը, երէկ, Բ. Դուռ գնաց և տեսակցեցաւ Մեծ Եպարքոսին հետ։

ԳԱՐԱՔԷՕՅԻ ԿԱՄՈՒՐՋԸ. — Ֆրանսական թերթ մը Գարաքէօյի կամուրջին վերաշինութեան լուրը հաղորդելով, ծանուցած է թէ կամուրջին վրայ թրամուէյի գիծ մըն ալ պիտի շինուի, սակայն Սապահ կը հերքէ թրամուէյի գիծ մըն ալ շինուելու լուրը։

ՊԵՏԱԿԱՆ Խորհուրդին նախնական դատարանը երէկ ալ զբաղեցաւ Պոլսոյ մաքսատան «Ալփէք» ճիւղին մէջ գործուած զեղծումներուն համար ամբաստանուած անձերուն դատովը։ Մաքսային վերատեսչութեան իրաւագէտ խորհրդական Ակեահ պէյ բացատրեց թէ մաքսի փոխարէն առնուած ապրանքները ի՛նչ եղանակով նոյն վաճառատունը կը ժամանեն, Տնօրէնը ի՛նչպէս զանոնք կը բաժնէ վաճառման պաշտօնեաներուն և այլն։ Մաքսային վերատեսչութեան քննիչ մարմնոյն նախագահ Ալիզ պէյ հրաւիրուած էր, կարծիքը առնուելու համար, սակայն գրով մը ծանուցած էր թէ հիւանդ ըլլալով պիտի չկրնայ ներկայ գտնուիլ։ Դատարանը յետոյ կատարեց վաճառատան նախորդ Տնօրէն Րիֆաթ էֆ.ի և պաշտօնեաներուն հարցաքննութիւնը։ Ասոնց երաշխաւորներուն գիրերը կարդացուեցան և իրաւագէտ խորհրդական Ակեահ պէյի ու ամբաստանեալներու փաստաբան Սէլիմ Հիւսնի էֆ.ի յայտարարութիւնները լսուեցան։ Դատարանը որոշեց հարցաքննիչ դատաւորին առջև վկայութիւն տուող անձերը հրաւիրել. նաև մաքսային Խորհուրդին նախագահ Սիւրէյա պէյը, կարծիքը առնելու համար. միանգամայն քննիչ Խորհուրդին նախագահ Ալիզ պէյի ալ նոր հրաւիրագիր ուղղել, քանի որ անոր հիւանդութեան մասին բժշկական տեղեկագիր մը չկայ։ Հետևաբար դատավարութեան շարունակութիւնը ուրիշ օրուան յետաձգուեցաւ։

ԶՄՍՈՒՌ.— Երէկ իրիկուան կողմ ալ քիչ մը ձիւն տեղաց, բայց շատ չտևեց։ Օդը մեղմ է և ձիւները հետզհետէ կը հալին։

—Ընկերիէն առնուած լուրերու նայելով, որոնք յունուար 13 թուականը կը կրեն, վերջին երկու շաբաթներուն օդը այնքան ցրտեր է որ նոյն իսկ սենեակներու մէջ ջերմաչափը զերոյէն վար 18-20 աստիճան ցոյց կուտար և դուրսն ալ 25-28. մանաւանդ առաւօտները սենեակներու մէջ ջուրի շիշերը սառելով կը կոտրէին. թէև ձիւն չի տեղար, սակայն ցուրտը անտանելի է։ Նահանգին միւս մասերուն մէջ ալ նոյն վիճակը կը տիրէ։ Հիմանէի ճամբուն վրայ երկու ուղտապաններ և երկու ուղևորներ սառեր են։

—Իզմիտի մէջ ջերմաչափը զերոյէն վար ինը աստիճան իջած է։ Քաղաքին շրջակայ գիւղերէն մէկ քանի հոգի ցուրտէն սառեր են։ Երէներ շատ կան. մեծաքանակ կոցառ, փասիան և վայրի բադեր կը գտնուին։

—Ինէպօլուէն կը գրեն թէ Բուրբէի Նիւէհասի կողմերը ձիւնը կէս մեթր բարձրութեան հասած է։ Ինէպօլուի մէջ տիրող փոթորիկին հետևանքով չորս-հինգ օր շոգենաւ չէ ժամաներ նաւահանգիստը։ Ճամբուն վրայ մարդիկ սառած են ցուրտէն։

—Հալէպէն առնուած լուրերու նայելով, վերջերս առատ ձիւն տեղացեր է քաղաքին մէջ ու շրջակաները։

—Անատոլուի զանազան մասերէն առնուած հեռագիրներ կը ծանուցանեն թէ օդը մեղմացած է։ Էրէյլի մէջ ջերմաչափը զերօ ցոյց կուտայ. նաև Գարամանի մէջ։ Գոնիա ու Ըլկըն զերոյէն վեր մէկ և Աֆիոն Գարահիսար ու Բէօզանթիա ալ չորս՝ զերոյէն վեր։ Իսնեմի մէջ զերոյէն վար վեց է։

—Գալֆա գիւղացի Եորկի և եղբայրները՝ Թոտորի ու Եանի, կիրակի օրը, իրենց գիւղը երթալու համար, Ոսն Գարաէն Եուսուֆ ու Ալի անուն անձերէն երեք ձի վարձեցին ու ճամբայ ելան։ Երբ Գուրկազ գիւղը ժամանեցին, ձիավարները ցուրտին սաստկութենէն չկրցան առաջ երթալ և հոն մնացին. իսկ միւսները ճամբայ ելան Գալֆաքէօյ երթալու համար։ Ձիավարները գիշերը Գուրկազ մնալով, հետևեալ օրը դէպի Գալֆաքէօյ ճամբայ ելան իրենց ձիերը առնելու համար։ Այդ միջոցին ձիւն կը տեղար, որով գիւղացիները ստիպեցին զանոնք որ յետաձգեն իրենց ուղևորութիւնը, սակայն ձիավարները կարևորութիւն չտուին ու նորէն ճամբայ ելան։ Գիւղէն բաւական հեռանալէն ետքը յանկարծ ձիւնի փոթորիկի մը բռնուեցան. ո՛չ առաջ կրնային երթալ և ոչ ալ վերադառնալ, որով եղած տեղերնին մնացին. քիչ ետքը օդը բացուեցաւ և անկէ անցնողները տեսան թէ Եուսուֆ ու Ալի սառած են։

—Ազատարարի Նրէք Ընկերութիւնը կ՚աշխատի ազատել ռումանական Բրինչիբէգա Մարիա շոգենաւը, որ Թէնէտոսի առջև խրած է։ Ազատման գինը, ծովային վարչութեան մը կողմէ սահմանուելէ ետքը, պիտի վճարուի շոգենաւը ապահովագրող Ընկերութեան կողմէ։ Նոյն շոգենաւին ուղևորները և թղթատարական պայուսակները, երէկ, Կ. Պոլիս բերաւ ռումանական Թրաեան շոգենաւը։

—Դըսըր Գալայի առջև խրած Աքրօբոլիս շոգենաւը ազատելու համար համաձայնութիւն գոյացաւ գործակալին և ֆրանսական ազատարար Ընկերութեան միջև։ Օդերը երբ ներեն, գործողութիւնները պիտի սկսին։

—Աւստրիական Բէլէք շոգենաւը, որուն նկատմամբ լուր չկար, երէկ Սևծովէն Պոլսոյ նաւահանգիստը ժամանեց. վասն զի ձիւնախառն փոթորիկի բռնուած և ածուխը սպառած ըլլալով լացիկներուն բոլոր փայտեայ մասերը իբրև վառելանիւթ գործածեր է։

—Իտալական Սինկափուր շոգենաւը վերջերս Աղեքսանդրիա ժամանելուն, նաւապետը սա տեղեկութիւնները հաղորդած է.— «Պրինտիզի բացերը անգլիական եռակայմ առագաստանաւ մը տեսանք որ օգնութիւն կը խնդրէր. իսկոյն անոր մօտեցանք, նաւազները յայտարարեցին թէ հինգ օրէ ի վեր անօթի էին, առաջին նաւապետը մեռած էր, երկրորդն ալ թիֆոյէ կը տառապէր և իրենք շուարած էին թէ ո՛ր նաւահանգիստը երթալու է, նաւին տէրերուն տեղեկութիւն հաղորդելու համար։ Մեր ունեցած պաքսիմատները և պահածոյ միսերը այդ նաւազներուն յանձնեցինք և յետոյ Պրինտիզիի ճամբան ցոյց տուինք, որ ամէնէն մօտն էր։ Նաւազները հիւանդացած էին անօթութենէ և տառապանքէ։ Իտալացի նաւազները, արգահատելով իրենց անգլիացի արհեստակիցներուն, շիշերով ռոմ և սիկառէթներ տուին անոնց։»

—Սամոս չոգենաւն ալ Սեւ ծովի մէջ բաւական սաստիկ փոթորիկի բռնուեր և պահ մը ղեկին չղթան ալ խզուեր է, սակայն կարելի եղեր է նորոգել, չոգենաւը ուղղելու մասին մեծամեծ դժուարութեանց ենթարկուելէ ետքը: Երեսուներեք եղերէ չորսը միայն ողջ մնացեր են: Շոգենաւը հազար չորս հարիւր ոչխար ալ բեռցած էր, սակայն ասոնք անվնաս մնացեր են:

—Պրուսայէն կը գրեն թէ ձիւնը թէև կը տեղայ, սակայն ցուրտը զէրոյէն վար ինը աստիճան է: Ձիւնին բարձրութիւնը կէս մեթր է և սառած:

—Միխալլիի մէջ ալ սաստիկ ցուրտ կ'ընէ և ջերմաչափը զէրոյէն վար ութ աստիճան իջած է, ինչ որ անսովոր է այդ կողմին համար: Փոթորիկին հետեւանքով չոգենաւները չեն կրնար մտնել Միխալլիի:

ԷՏԻՐՆԷԻ մեր թղթակիցը յունվ. 14/27 թուականով հետեւեալը կը գրէ.—«Յունվ. 8ի երկուշաբթի կէս գիշեր 16^0 ցուրտ: Յունվ. 9 երեքշաբթի առաւօտէն մինչեւ երեկոյ 17^0 ցուրտ: Գետերը սառած են 12 ժամուան մէջ. սառնարանք կը լեցուին: Յունվ. 10 չորեքշաբթի առաւօտուն 18^0, կէս օրին քիչ մը մեղմ, երեկոյին 19^0 ցուրտ: Յունվ. 11 հինգշաբթի առաւօտուն կանուխ 19^0, կէս օրին աւելի մեղմ: Յունվ. 12էն սկսեալ օդերը սկսան տաքնալ մեղմանալ: Այս ժամանակամիջոցին մէջ մէկ քանի մահեր պատահեցան: Յունվ. 8 գիշեր առաւօտեան դէմ սառած են երկու ձկնորսներ: Յունվ. 9 գիշեր սառած են երկու ճամբորդներ Մուսթաֆա Փաշայի ճամբուն վրայ: Յունվ. 10ին սառած է կառապան մը: Խարբերդցիները 20-25 տարիէ ի վեր տեսած չեն այսպիսի խիստ ձմեռ մը:

«—Անցեալ գիշեր հրդեհ ծագեցաւ Քերբէք թաղամասին մէջ նպարավաճառի մը խանութէն՝ անզգուշութեան հետեւանքով. այրեցան երկու տուներ ու խանութ մը: Տուներէն մէկուն մէջ երկու պզտիկ տղաք մոռցուած ըլլալով՝ անոնք ևս այրեցան: Եթէ զինուորական հրշէջներուն խումբը չհասնէր՝ բազմաթիւ շէնքեր հրոյ ճարակ պիտի ըլլային, սակայն անոնց ջանքերուն շնորհիւ հրդեհին առաջքը առնուեցաւ:»

ՌՈՒՍԻՈՅ դեսպանը, երէկ գիշեր սեղան մը տուաւ, որուն ներկայ գտնուեցան արտաքին գործոց նախարարը, Թնդանօթարանի վերատեսուչը, առեւտրական ու հանրօգուտ շինութեանց, Էվգաֆի, ելմտական ու կրթական նախարարները, կայս. Պալատան երկրորդ քարտուղար Իզզէթ փաշա, քաղաքապետ Րէշիտ փաշա, Բ. Դրան իրաւագէտ խորհրդական Գաբրիէլ էֆ. Նորատունկեան և ուրիշ պաշտօնատարներ:

ՍՈՖԻԱՅԷՆ մօտերս պուլկար պատուիրակներ Կ. Պոլիս պիտի գան՝ Կայս. Կառավարութեան և Պուլկարիոյ իշխանապետութեան միջեւ կնքուած առեւտրական համաձայնութեան մէկ քանի կէտերուն նկատմամբ խորհրդակցելու համար:

Պ. ՌՈՍԱՌ, Հանրային Պարտքի վարչութեան ընդհանուր Տնօրէնը, որ արձակուրդով Բարիզ կը գտնուէր, երէկ Կ. Պոլիս վերադարձաւ Արեւելեան ճեպընթացով:

ՊՈՒԼՂԱՐԱԿԱՆ գործակատար Պ. Կէշով, ինչպէս ծանուցեցաւ, երէկ Սոֆիայէն Կ. Պոլիս ժամանեց:

ՊԱԼՍՈՅ ապահովութեան Սնտուկին նկատմամբ Պետական Խորհուրդը կարգ մը որոշումներ տուաւ: Հիմա կը պատրաստուի նոյն սնտուկին յառաջիկայ ելմտական տարուան ելմտացոյցը:

ՄԱՀԱՑՈՒՑԱԿ.— Կ. Պոլսոյ ու արուարձաններուն մէջ յունուար 8էն 14 պատահած մահերու թիւն է 381, որոնց 3ը՝ կարմրախտէ, 3ը՝ կեղծմաշկէ, 1ը՝ ծաղկախտէ, 39ը՝ հիւծախտէ, 35ը՝ շնչառական գործարաններու հիւանդութիւններէ և միւսներն ալ զանազան ախտերէ:

Մ. ԿԵՍԱՐԵԱՆ ԵՒ ԸՆԿ.ԵԱՆ ՍՆԱՆԿՈՒԹԻՒՆԸ

Առեւտրական Բ. դատարանը հետեւեալ Ազդը ուղղած է ի հրատարակութիւն.—

«Վաճառական Միհրան Կեսարեան և Եղբարք, որ Պոլիս, կամուրջին գլուխը և Ղալաթիա, Թրամուէյի ճամբան իրենց վաճառատուներուն մէջ առեւտուրով կը զբաղէին, 1907 Յունվ. 15էն սկսեալ սնանկ հռչակուեցան: Իրենց սնանկութեան վերաբերեալ գործողութիւններուն վրայ հսկելու և դատնք կարգադրելու համար միւթ-գոմիսէր կարգուեցաւ դատարանին անդամ Սաաըտ պէյ, իսկ առժամեայ սէնտիք կարգուեցան փաստաբան Սմբատ Քեաթիպեան և Վիչէն Քարաեան էֆէնտիները, ինչպէս նաև Տէօյչէ Օրիանթ Պանքի Տնօրէններէն Մ. Լամփէքի: Դատարանը որոշեց կնքել յիշեալներուն վաճառատուները, ինչպէս նաև իրենց տան աւելորդ կահ կարասիները, և դատարան բերել տալ իրենց տոմարներն ու առեւտրական թուղթերը, և եթէ չի կարենան վաւերացեալ երաշխաւորութիւն տալ, բանտարկել զիրենք: Դատարանը այս որոշումը առժամեայ կերպով գործադրել որոշած ըլլալով, Առեւտր. Օրինագրքին 17րդ յօդուածին համեմատ՝ միայն սէնտիքներ կարգելու համար, յիշեալներուն վրայ առնելիք ունեցողները կը հրաւիրուին Առեւտր. Բ. դատարանին սնանկութեանց Սենեակը գալ, 1907 Յունվր. 29ի երկուշաբթի օրը»:

⁂ Կը պատմուի թէ, Կեսարեան վաճառատունը՝ իր սնանկանալէն քանի մը օր առաջ սա խարդէութեան զոհ գացեր է: Պոլսոյ կողմի վաճառատան քարտուղարներէն մէկը Յունուար 12)25 թուակիր և 500 անգլ. ոսկիոց եռամսեայ չէք մը կը շինէ, Թօքաթեան տան անուան գըրուած, Մանչէսթըրի վրայ և կը կեղծէ «Միհրան Կեսարեան և Եղբարք» ստորագրութիւնը: Յիշեալ քարտուղարը այս եռամսեայ չէքը ուրբաթ օրը կը գանձէ Օսմ. Պանքային. յաջորդ օրը, երբ Կեսարեան սնանկութեան լուրը կը տարածուի հրապարակի վրայ, Պանքային հետ հաշիւները քննուած ատեն կը նշմարուի որ այդ դրամատունէն գանձուած 500 ոսկին Կեսարեան վաճառատան սնտուկը չէր մտած: Խարդախութիւնը երեւան կ'ելլէ և զայն գործող քարտուղարը ու իր մէկ ընկերակիցը կը ձերբակալուին: Ասոնք հակասական յայտարարութիւններ ըրած են հարցաքննութեան միջոցին որ առաջ կը տարուի:

ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԼՐԱԳՐԱԿԱՆ ՃԱՄԱՐՏԱԿՈՒԹԻՒՆ

Tempora mutatur et nos mutamur in illis.—Ժամանակը կը փոխուի և մենք անոր հետ. Բէշեան էֆ. և Բիւզանդիոն Տ. Մուշեղ եպիսկ.ին պաշտպան: Այն մարդը որ ուխտած էր թէ Տ. Մուշեղ վարդապետ իր խմբագրատունէն ոտք չպիտի կոխէ, որ այդ վարդապետին անունն անգամ չէր տար իր թերթին մէջ՝ բայց եթէ զայն ծաղրելու և քննադատելու համար, այսօր եղեր անոր պաշտպանութիւնը կը ստանձնէ, դափնեպսակ կը հիւսէ Տ. Մուշեղի ճակտին: Ամէնքին յայտնի է որ Արեւելք Տ. Մուշեղ եպս.ին հետ որ և է անձնական հաշիւ չունի և ոչ ալ որ և է անցեալ: Ամէնքին ալ յայտնի է նոյնպէս որ Բիւզանդիոն Ատանայի Առաջնորդին հետ ո՛չ միայն հին այլ և նոր հաշիւներ ունի, Բէշեան էֆ.ն ճանչցողները շատ աղէկ գիտեն որ առանց շահի ան իր հակառակորդներուն հետ չի մտնար և սկզբունքի խնդիրներն ալ դեր մը չեն կատարեր՝ երբ շահելու խնդիր ըլլայ:

Արեւելք կը մեղադրէ և կը դատապարտէ Տ. Մուշեղ եպիսկ.ի եկեղեցական կարգապահութեան նկատմամբ բռնած ընթացքը: Բիւզանդիոն կը պաշտպանէ Տ. Մուշեղ եպիսկ.ին այս անկարգապահ ընթացքը, անձնական հաշիւ և կիրք վերագրելով զայն քննադատողներուն: Հարկաւ, ի յաւելուածոյ սրտի խօսի բերան և Բէշեան էֆ. իր զգացումները ուրիշին վերագրելու հնարամտութեամբ չազատիր անել կացութենէն: Հազիւ կրօն. ժողովի ձեռքէն իր օձիքն ազատեց, և անկէ ետքը քանիցս իր սովորական յամառութեամբ Բիւզանդիոն շարունակեց Երգ Երգոցը տափական անուանել, այժմ ալ կ'ելլէ եկեղեցական անկարգապահութեան ջատագովը կը հանդիսանայ, դատապարտելով Կրօնական ժողովը և ակնարկութիւններ ուղղելով անոր Սրբազան Նախագահին, զոր Տ. Մուշեղ եպիսկ.ին պէս ապա կը խնկարկէ: Ո՜րքան ցաւալի է մեր լրագրութեան մէջ անկեղծութեան պակասութիւնը և Բիւզանդիոն ամէնէն աւելի տարածող և հետեւող է երկդիմի, յեղյեղուկ ուղղութեան եկեղեցական անձերն ու հաստատութիւնները քննադատելու մասին: Զարմանալին այն է որ Բիւզանդիոն Մուշեղ եպիսկ.ի միակ պաշտպան օրաթերթն ըլլալով հանդերձ, դեռ ինքզինքը անաչառ դատաւոր կարգելու յաւակնութիւնն ալ կ'ունենայ՝ յայտարարելով թէ ինք երկու կողմերը մտիկ ընել կ'ուզէ և ապա անոնց բան հասկցնել:

Այս ներածութենէն ետքը անցնինք այժմ բուն խնդրին: Տ. Մուշեղ եպիսկոպոսին պաշտպանը մեր գրածներէն իր գործին եկող 6 կէտերը միայն կ'առնէ իրեն նպաստաւոր terrain մը ստեղծելու համար, բայց դարձեալ չի յաջողիր: Ահա այդ խնդիրները. Ա.—Տ. Մուշեղ եպիսկոպոս շատ լաւ ըրաւ Բիւզանդիոնի մէջ Կիլիկիոյ Կաթողիկոսին քահանայից վերաձեռնութեան մասին Ընդհանրական Հայրապետին գրած նամակը քննադատելով: Բ.—Տ. Մուշեղ եպիսկոպոս իրաւունք ունի չաթալթագն (և եմիփորոնը) իբր օտարամուտ մերժելու: Գ.—Տ. Մուշեղ եպիսկոպոս օրինաւոր և փափկանկատ ընթացք մը բռնեց Ս. Պատրիարքին նկատմամբ անոր (և Պատրիարքարանի Վարչութեան) չյայտնելով իր եպիսկոպոսացումը. Դ.—Կիլիկիոյ Կաթողիկոսը կրնայ առանց Կ. Պոլսոյ Պատրիարքութեան ընծայագրին հոգեւորականներ եպիսկոպոս ձեռնադրել և այս վերջինները առանց Ազգ. Վարչութեան հաճութեան կրնան Պատրիարքական թեմերուն մէջ պաշտօնավարել, Ե.—Իբր թէ եկեղեցական միութեան միակ պայման կը համարուի Կիլիկիոյ Կաթողիկոսին ձեռնադրելիք եպիսկ.ներուն համար Ազգ. Վարչութենէն թոյլտուութիւն ստանալը: Զ.—Իբր թէ Տ. Մուշեղ եպիսկ.ին ընթացքը քննադատողները Պատրիարքարանի Վարչութեան և Սսոյ Կաթողիկոսութեան միջեւ, համաձայնութիւն չգոյանալուն միակ պատճառը և նոխազը Տ. Մուշեղ եպիսկ.ը կը համարին:

Ա. Բէշեան էֆ. շատ բնական և օրինաւոր կը համարի որ Տ. Մուշեղ հազիւ եպիսկոպոս ձեռնադրուած՝ մամուլին մէջ քննադատէ Կիլիկիոյ Կաթողիկոսին Ընդհանրական Կաթողիկոսին ուղղած պաշտօնական մէկ նամակը: Ամենայն Հայոց Հայրապետին հարցումը պաշտօնական է և Կիլիկիոյ Կաթողիկոսն ու Կ. Պոլսոյ Պատրիարքն ալ պէտք եղած պաշտօնական վայելուչ ձեւով պատասխանեցին: Առաջնորդ մը, ըլլայ եպիսկոպոս կամ վարդապետ, այսպիսի խնդիրներու համար իր կարծիքը պէտք է յայտնէ իր հոգեւոր պետին և ո՛չ թէ Բիւզանդիոնին կամ որ և է ուրիշ թերթի մը: Այս կը պահանջէ օրինաւորութիւնը և այսպէս կ'ըլլայ եկեղեցական կարգապահութեան ենթակայ բոլոր հաստատութեանց մէջ: Եթէ ամէն եպիսկոպոս եկեղեցական բազմապիսի խնդիրներու նկատմամբ իր անհատական տեսութիւններն ու համոզումները առաջ քշելու ըլլայ, ինչ կը մնայ եկեղեցական ընդունուած և ընդհանրացած սովորութիւններէն ու ծէսերէն և հաստատեալ ժողովուրդը ինչպէս պիտի սիրէ ու յարգէ զանոնք, երբ իրենք՝ հոգեւորականները՝ քար կը նետեն այդ սովորութեանց, հաստատեալ և պաշտամունքներուն դէմ: Մէկը ելլէ նշխարները չյարգէ, միւսը եկեղեցական ընթերցուածներն ու շարականները չկարդայ, երրորդը հաւատոյ հիմնական խնդիրները կամ Քրիստոսի աստուածութեան հաւատքը շօշափէ և թօթափէ, չորրորդը «օտարամուտ է» ըսելով եկեղեցական զգեստներն ու անօթները մերժէ. ո՞ւր պիտի հասնի ասոր ծայրը: Փոխանակ այս թոհ ու բոհին, լաւագոյն չէ՞ ըլլար եկեղեցական խիստ կարգապահութեամբ զսպել քանի մը հոգեւորականներու սնամէջ ամձգութիւնները և պահել ու պահպանել եղածը, մինչեւ որ եկեղեցական համաձայնութեամբ որ և է պատշաճ և օրինաւոր կարգադրութիւն ըլլայ այս խնդիրներու մասին: Հարկաւ առաջնորդներն ու եպիսկոպոսները իրաւունք ունին իրենց կարծիքը յայտնելու, բայց ոչ թէ թերթերու մէջ և յարձակողական ձեւով, այլ իրենց հոգեւոր բարձրագոյն իշխանութեան հրաւէրին վրայ իրենց ենթակայ եղած հոգեւոր բարձր ատեաններուն:

Բ. Չաթալթագը և եմիփորոնը մեր Եկեղեցւոյ մէջ վաղուց հետէ ամենուրեք ընդունուած են և եկեղեցական զգեստներու անհրաժեշտ մէկ մասը կը կազմեն այժմ: Եթէ օտարամուտ է ըսելով, զանոնք մերժել հարկ ըլլայ, այն ատեն, ինչո՞ւ պահենք վակասը, մաղզման, բուրվառը, ևն., որոնք հետզհետէ օտարներէ առնուած են: Գաղափար մը ունի՞ արդեօք Բէշեան էֆ. թէ մեր եկեղեցական սովորութիւններէն ու ծէսերէն ո՞րչափը օտարներէ առնուելով հայացուցած ենք. Ի՞նչ վնաս կրած է Հայ Եկեղեցին չաթալ թագի գործածութենէն, որ իբր մեծ բարեկարգութիւն կը համարի անոր մեկուսացումը, որ ո՛չ իր և ո՛չ ալ Տ. Մուշեղին իրաւասութեան ենթակայ խնդիր մըն է, և բոլորովին անպատշաճ եպիսկոպոսի մը իր պաշտօնին արտաքին խորհրդանշան կազմող նշանները արհամարհել: Բէշեան էֆ. այնքան միամիտ կը ձեւանայ որ արդի եպիսկոպոսութիւնը առաքելական դարու եպիսկոպոսութեան յարանման կը սեպէ պաշտօնի կիրառութեան տեսակէտով և անպատշաճօրէն առաջ կը բերէ Տիմոթէոսի մէկ վկայութիւնը «Եթէ ոք եպիսկոպոսութեան ցանկայ, բարւոյ գործոյ ցանկայ» ըսելով: Արդեօք կ'ուզէ՞ հասկցնել որ Ատանայի եպիսկոպոսը իրաւունք ունէր միջոցներու մէջ խտրութիւն չդնելու եպիսկոպոսութեան հասնելու համար:

Գ. Ատանայի եպիսկ.ը Տ. Մուշեղ իբր երախտաւորեալ աշակերտ Ս. Պատրիարք Հօր և իբր Արմաշու միաբան, պէտք է տեղեկութիւն տար իր եպիսկոպոսութեան մասին Արմաշի վանքին վանահօր, քանի որ ինքը «միաբան Արմաշու» տիտղոսը կը կրէ իր եպիսկոպոսական ուխտագրին մէջ: Այս կը պահանջէին միաբանութեան մը անդամներուն կարգապահութեան զգացումը և աշակերտի մը երախտագիտութիւնը:

Դ. Քանի որ Տ. Մուշեղի նպատակն էր պաշտօնավարել նաեւ Թուրքիոյ Հայոց Պատրիարքութեան ենթակայ թեմերուն մէջ, պէտք է իր ընծայման գիրը Պատրիարքարանի Վարչութենէն առնէր: Բէշեան էֆ. կ'ըսէ «Ս. Էջմիածին Հայրապետն որո՞ւ կը հարցնէ Ռուսիոյ Հայոց վրայ եպիսկոպոս ձեռնադրած ատեն»: Անշուշտ ո՛չ Կիլիկիոյ Կաթողիկոսին և ո՛չ ալ Կ. Պոլսոյ Պատրիարքին:

Բայց Բէշեան էֆ. կը մոռնայ որ Ս. Էջմիածինը Թուրքիոյ Հայոց Պատրիարքութեան ենթակայ չէ և Ռուսահայոց եպիսկոպոսները յաւակնութիւն չեն կրնար ունենալ Պատրիարքարանի ենթակայ թեմերուն մէջ պաշտօնավարելու: Ընթերցողներուն կը թողունք մտածել թէ վայելո՞ւչ է սրամտութիւն մը ընելու համար Կիլիկիոյ եպիսկոպոսները «արտածելի ապրանք» անուանել:

Ե. Եկեղեցւոյ միութիւնը կ'ընդունի Բէշեան էֆ. և մեր յառաջ բերած փաստերէն միայն «Պատրիարքարանի» հաւանութեան խնդիրը կը յիշէ և կ'ըսէ որ Տ. Մուշեղ «ըստ բաւականի յարգեց եկեղեցւոյ միութիւնը:» Առ այժմ 1651ի Երուսաղէմեան ժողովի կանոնները կան մէջտեղ, մնացածը ապագայի գործ է: Ամէն պարագայի մէջ, սակայն, մեր կարծիքով եկեղեցական թիւրիմացութեանց առջեւն առնելու համար, Պատրիարքարանի ենթակայ հոգեւորական մը, երբ առանց Ազգ. Վարչութեան գիտութեան և ընծայագրին, Սսոյ մէջ եպիսկոպոս կը ձեռնադրուի, կ'ըլլայ Սիսի եպիսկոպոս, իրաւունք չունի Պատրիարքարանի թեմերուն մէջ պաշտօնավարելու:

Զ. Բէշեան էֆ. կ'ըսէ որ Կրօնական ժողովը սխալ մը գործած է առանց Ս. Պատրիարքին ներկայութեան որոշում տալով և Մուշեղ եպիսկոպոսը նոխազ կը համարի. Նկատի չառներ սակայն որ այդ խնդիրները վաղուց հետէ Ս. Պատրիարքին ծանօթ էին և Ս. Պատրիարքն էր Տ. Մուշեղին վերաբերեալ թուղթերը «իր ծանօթ խոհականութեամբ» Կրօնական ժողովին ղրկողը: Տ. Մուշեղ եպիսկ. իր յախուռն գրչով, եկեղեցական սովորութիւններն ու ծէսերը քննադատելով տեսականապէս, և միւս կողմէ զանոնք եկեղեցւոյ մէջ իրապէս կատարելով, իր Հայրապետը քննադատելով, իր Վարդապետը և Կրօնական ժողովը նախատելով կարգապահութեան դէմ գործած եղաւ և դատապարտելի է:

* * *

Հունգարիոյ վարչապետ Պ. Վէքէրլէ շնորհակալութեան նամակ մը գրած է Ս. Պատրիարք Հօր, Ռաքոցցի և Թէօքէլիի նշխարներու փոխադրութեան առթիւ:

—Մաթոս էֆ. Ունճեան ինքնաբերաբար յայտներ է Գատըգիւղի Թաղ. Խորհուրդին թէ կտակաւ 700 ոսկի կը թողու Ս. Թագաւոր եկեղեցիին ուր ամէն տարի, Ս. Կարապետի տօնին օրը, պատարագ և հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի ողբացեալ Աբիկ էֆ. Ունճեանի և Ունճեան գերդաստանի համօրէն ննջեցելոց հոգւոյն համար:

—Մարաշի Ս. Գէորգ և Ուրֆայի Էնէչ գիւղի Ս. Աստուածածին եկեղեցիներուն վերաշինութեան կայս. Հրովարտակները գործակատար Աբիս էֆ.ի միջոցաւ յանձնուած են Պատրիարքարան:

ՕՐԹԱԳԻՒՂԻ ՆՈՒԱԳԱՀԱՆԴԷՍԸ

Օրթագիւղի նուագահանդէսը, որ խըստաշունչ օդին պատճառաւ յետաձգուած էր, տեղի պիտի ունենայ յառաջիկայ կիրակի ցերեկ, ժամը 9ին (Ը. Թ.) Բըթի Շանի ձմեռնային թատրոնին մէջ, գեղարուեստական ճոխ յայտագրի մը համաձայն: Կարգադիր Մասնախումբը, նախագահութեամբ Վսեմ. Մագսուտ Սիմապեան պէյի, տոմսակներուն սպառման համար ամէն աշխատութիւն նուիրելէ ետքը, իր ուշադրութիւնը դարձուցած էր նուագահանդէսին կազմակերպութեանը վրայ, զոր փայլուն ու հաճելի ընծայելու ամէն հանգամանքով օժտած է:

Առաջնակարգ արուեստագէտներ ու արուեստագիտուհիներ, Օրիորդք Վէրա, Նատիէժտա Զէրնէցքի և Օլկա Բոհան, և Պ.Պ. Ի. Սէլվէլի, Ա. Պրաուն, Ի. Պրաուն, Բ. Մէրսինէ և Ա. Կոլտէնպէրկ իրենց մասնակցութիւնը պիտի նուիրեն սոյն ձայնական ու գործիական երաժշտութեան ցերեկոյթին: Մասնաւոր յիշատակութեան արժանի է նաեւ մանուկ ջութակահար Հայնրիխ Վայսկէրպէր (Թասթէլլանոյի Լիլիբուդեան խումբէն) որ արուեստագիտական կանխահաս տաղանդ մը կը նկատուի այս փոքրիկ հասակէն և իր սքանչելի ջութակահարութեամբ պիտի մասնակցի կիրակի օրուան Համերգին:

Ահաւասիկ յայտագիրը.

Ա. ՄԱՍ

Մասն Համերգի

1.— Ա. Տվորաք, Quatuor en fa majeur, Պ. Պ. Ա. Պրաունի, Ի. Պրաունի, Բ. Մէրսինէի և Ա. Կոլտէնպէրկի կողմէ:

2.— Սէն-Սանս, Air de l'opéra Dalila, Օր. Ն. Զէրնէցքիի կողմէ:

3.— Շուպէռ-Թոզիկ, arche, Օր. Վ. Զէրնէցքիի կողմէ:

4.— Պէրիօ, 7me concert, Պ. Հայնրիխ Վայսկէրպէրի կողմէ:

5.— Չայքովսքի, Duo de l'opéra Dame Pique, Օր. Օր. Ն. Զէրնէցքիի և Օ. Բոհանի կողմէ:

Բ. ՄԱՍ

1. Բոմգաֆ, ա. Գերման ժողովրդային երգ, բ. Զրուցերգ, — Quatuor à cordes.

2.— Գաբրի, Հրաժեշտ, — Օր. Օ. Բոհանի և Պ. Պ. Ա. Պրաունի և Ի. Սէլվէլիի կողմէ:

3.— Ռուպինշթայն, Չէլոթի, Լէգէնտա, Բաբաոտի Հոնկրուազ.— Օր. Վ. Զէրնէցքիի կողմէ:

4.— Բոլիսքին, Le canari, Հ. Վայսկէրպէրի կողմէ:

5.— Ռուպինշթայն, Pandero, — Օր. Ն. Զէրնէցքիի կողմէ:

6.— Տվորաք, Quintette op. 81 — Quatuor à cordes և դաշնակ:

ՅՈՒՂԱՐԿԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ

Երէկ, Մայր եկեղեցւոյ մէջ վայելուչ հանդիսաւորութեամբ կատարուեցաւ յուղարկաւորութիւնը Մինաս էֆ. Խօրօզեանի (սենեկապան Բիւրքճի խանի), նախագահութեամբ Տ. Գէորգ եպիսկ. Երէցեանի, որուն շուրջը կը գտնուէին Տ. Տաճատ և Տ. Եզրաս վարդապետները ու քահանայական դասը: Դագաղը ծածկուած էր պսակներով, զորս ղրկած էին հանգուցելոյն ընտանեկան պարագաները ու բարեկամներ:

Մեռելական արարողութիւններէն ետքը, Երէցեան Սրբազան խօսեցաւ պարագային յարմար դամբանական մը: Մինաս էֆ. բնիկ Վանեցի էր, հազիւ 43 տարեկան, որ չորս օրուան հիւանդութենէ մը ետք իր մահկանացուն կնքեց:

Դագաղը, հանդիսաւոր թափօրով դուրս հանուելով եկեղեցիէն, բաւական ատեն տարուեցաւ, Խօրօզեանց բնակարանին առջեւէն եւս անցնելով, ուր յուղարկաւորները իրենց ցաւակցութիւնը յայտնեցին հանգուցելոյն հօրը՝ Գէորգ էֆ. Խօրօզեանի, եղբօրը՝ Արշակ էֆ.ի և փեսային՝ Արմենակ էֆ. Սարըեանի: Թաղումը կատարուեցաւ Պալըգլի ազգ. գերեզմանատունը:

ԱՂՔԱՏՆԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ

Ներփակեալը ցուցակն է Նոր Տարւոյ և Ս. Ծննդեան տօնի առթիւ Թաղիս աղքատներուն նուիրատու ազնիւ անձանց, զոր «Արեւելք»ի խմբագրութեան կը ղրկենք, հրատարակութիւնը խնդրելով:

Մնամք Յարգանօք
Ի դիմաց Թաղ. Խորհրդոյ
Ատենադպիր　　Ատենապետ
ԱՂԱՃԱՆ ՔԱԲԱՄԱՃԵԱՆ　　ՏԻՐԱՆ Հ. ՉՐԱՃԵԱՆ

10ական Ալեքսան Տէփլէթեան, Արշակ Համամճեան, Բարսեղ Թահտապրունեան, Գրիգոր Այլանեան, Գառնիկ Թերզեան, Գառնիկ Մաքինիստ, Երուանդ Փափազեան, Երուանդ Նազարէթեան, Եանի Մասլաճառ, Եզնիկ Պարոնեան, Թլուկատմիշ Գինեպան, Իսկէնտէր Գրիգորեան, Կարապետ Եզնակեան, Հրանտ Պօյաճեան, Հայկ Պարտիզպանեան, Համբարձում Եէմէնիճեան, Հայկ Ճանիկեան, Միհրան Մկրտիչեան, Մանուկ Յակոբեան, Մանուկ Խասրովեան, Մելքիսեդէկ Տումանեան, Մելքիսեդէկ Փափազեան, Մելքոն Առաքելեան, Յովհաննէս Թահտապրունեան, Յովակիմ Գազանճեան, Յակոբ Ժամկոչեան, Յակոբ Խլըըրեան, Յարութիւն Սահակեան, Նշան Ջնտանճեան, Գրիգոր Նշանեան, ՈԾ, Ստավրօ Գինեպան, Վիչէն Գէորգեան, Տիրան Քիւրքճեան, Տիրան Ահարոնեան, Ալեքսան Ալթունճեան, 5ական ղրշ.՝ Բարսեղ ՈԾ, Բարթող Կարապետեան, Գարեգին Չիլինկիրեան, Ելիսիա Նպարավաճառ, Բարսեղ ՈԾ, Միրճան Յակոբեան, Մագսուտ Պաղտասարեան, Յակոբ Զալամանեան, Որդիկ Թագւորեան, Ռափայէլ Օտապաշեան, Սարգիս Բաղնեպան, Օր. Վերգին Դերձակեան, Տօնիկ Վարդանեան, Նիկողոս Ալմամեան:

Պալաթ

ԱՅՍՕՐՈՒԱՆ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՓԱՐԻԶ, 29 յունվ.— Ռիշառ կարտինալը և այն եպիսկոպոսները զորս հրաւիրած էր Բարիզի մէջ գումարուելով խորհրդակցութիւն կատարեցին կրօնքի պաշտամունքի կազմակերպութեան կանոնագրին նկատմամբ: Մոնսէնեէօր Թուչէս որ Հռոմէն վերադարձած էր, եպիսկոպոսներուն հաղորդեց Պապին հրահանգները: Եպիսկոպոսները խմբագրեցին այն յայտարարութիւնը զոր պիտի հրատարակեն: Կը բողոքեն կղերին համար ստեղծուած կացութեան դէմ, կը մերժեն Պապին կողմէ դատապարտուած օրէնքները, կը հաստատեն Եկեղեցիին իրաւունքները և պահանջումները այն ստացուածքներուն, որոնցմէ անիրաւաբար զրկուած է: Միանգամայն բոլոր կաթոլիկներուն համար կրօնքի ազատութիւն և հանրային իրաւունք կը պահանջեն, սակայն կը յայտարարեն թէ տրամադիր են, աւելի մեծ չարիքներու առաջքը առնելու համար, և Պապին արտօնութեամբ, քաղաքապետներուն հետ բանակցութեան մտնել՝ կրօնական շէնքերու գործածութիւնը ձեռք բերելու և կրօնքի հանրային պաշտամունքը կազմակերպելու համար: Այդ յայտարարութիւնը ցոյց պիտի տայ թէ Պապը, երբ վարդապետութեան կէտերը պահպանուին և անիրաւ միջոցները չճանչցուին, պատրաստ է կրօնքի պաշտամունքը դիւրացնող կարգադրութեանց:

ՊԵՏԵՐՍՊՈՒՐԿ.— Ռուս մեծ գրող Թոլսթոյ վտանգաւոր կերպով հիւանդ է: Վիճակը մեծ մտահոգութիւն կը պատճառէ, նկատողութեան առնելով յառաջացեալ տարիքը: Եօթանասունըինը տարեկան է:

— Ռուսիոյ ելմտական նախարարը յայտարարեց թէ Ռուսիա 1907ին արտաքին որ և է փոխառութիւն պիտի չկատարէ:

ԱԹԷՆՔ.—Յունաստանի Երեսփ. ժողովը փետրուարի երկրորդ շաբթուն պիտի գումարուի:

ՊԵՐԼԻՆ.—Ռէտէնի հանքին արկածը աներեւակայելի կերպով ահարկու է: Երեք հարիւր մեռեալ կան: Հանքին ճեմավայրերուն մէջ տարածուող հրդեհը անկարելիութեան կը մատնէ ազատագրութեան գործը: Գերմանիոյ մէջ յուզումը մեծ է: Նախարարները արկածին վայրը գացին:

ՓԱՐԻԶ.—Նախագահ Պ. Ֆալլիէռ հեռագիր մը ուղղեց Վիլհէլմ կայսեր, ցաւակցութիւն յայտնելով հանքային արկածին համար: Բարիզի քաղաքապետութիւնն ալ նոյնիմաստ հեռագիր մը ուղղեց:

ԼՈՆՏՈՆ.— Քինկսթընի մէջ երկրաշարժի երեք նոր ցնցումներ զգացուեցան, խուճապ առաջ բերելով: Մտահոգութիւնը ծայրայեղ է:

ՊԵՐԼԻՆ.— Համպուրկի առջեւ խորտակուած Հիքաքի չոգենաւին վարի յարկին մէջ ժանտախտէ վարակուած մեռեր գտնուեցան:

ՀՌՈՄ.— Իտալիոյ կառավարութիւնը առաջարկութիւններ ըրաւ ռուս կառավարութեան այն մաքսերուն համար, որոնց կ'ենթարկուին իտալական ապրանքները Ռուսիոյ մէջ. փոխարէն առաջարկեց ռուսական քարիւղին տուրքը զեղչել:

ԼՈՆՏՈՆ.— Պէլֆասթէն կը հեռագրեն թէ ուղեղատապը (մէնէնժիթ) ճարակած է. մինչեւ հիմա 78 դէպքեր պատահած են, որուն 12ը՝ մահացու:

ՉԻԹԻՆՆԷ.— Շքոտրայի լիճը սառեցաւ: Հաղորդակցութիւնները ընդհատուեցան:

ՊԵՐԼԻՆ.— Լրագիրներէն շատեր կ'ըսեն թէ ընտրութեանց մէջ ընկերվարականներուն կրած պարտութեան հակառակ, Նախարարութիւնը մեծամեծ դժուարութեանց պիտի հանդիպի՝ հաստատուն մեծամասնութիւն մը գտնելու կեդրոնի և ընկերվարական կուսակցութեանց դէմ: Ասկէ զատ հաւանական կ'երեւայ որ կեդրոնը մէկ քանի յաւելուածական աթոռներ շահի համեմատականի քուէարկութեանց մէջ:

ՄԱՏՐԻՏ.— Նոր ընտրութիւնները ապրիլի առաջին կէսին պիտի կատարուին և Խորհրդարանը մայիսին պիտի բացուի:

ՀՌՈՄ.— Այս տեղի կղերանոցներուն ուսանողները համակրութեան ուղերձ մը տուին Հռոմի ֆրանսական կղերանոցին ուսանողներուն:

ԱԹԷՆՔ.— Կառավարութիւնը որոշեց իտալերէն աւանդել Աթէնքի համալսարանին մէջ:

ԼՈՆՏՈՆ. — Սակարանին մէջ զրոյց կար թէ Տէ Պիրսի պարտաթուղթերուն փոխարժէքը հաստատացնելու համար, նոյն Ընկերութեան վարչական Խորհուրդը մտադիր է 160,000 բաժնեթուղթեր շրջաբերութեան հանել՝ իւրաքանչիւրը 25 ոսկիի, բայց այդ զրոյցը պաշտօնապէս չհաստատուեցաւ:

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ

Կ. ՊՈԼՍՈՅ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՀՐԱՊԱՐԱԿԸ

ՑՈՐԵՆ		Փարա
Առաջին ճերմակ օխան		35-35½
Երկրորդ »	»	34-34½
Խառն	»	32 -
Զավտարըը	»	30 -31
Կարծր առաջին	»	37½-39
» միջին	»	34 -36
ԱԼԻՒՐ		Ղրշ.
Տեղական գըրմա Ա. Պարկ		70 -71
» » Բ. »		67 -

Այսօր 5 վակոն Անատոլըի ցորեն ժամանեց.

ԹԵՓ
Օխան 16-17 փարա

ԳԱՐԻ		
Քէօսթէնճէ	քիլէն	13-13½
Ռումէլի		12-12½

ՑՈՐԵՆԻ ՀՐԱՊԱՐԱԿ
17 Յունվար

Նիւ-Եորք	պատրաստ		79.3.8
»	մարտի	համար	.
» 1907	մայիսի	»	84.1.2
»	հոկտ.ի	»	79.8.8
»	դեկտ.ի	»	81.1.2
Լիվրբուլ	պատրաստ		7.
»	յուլիսի	»	.
»	դեկտ.ի	»	6.4.1.2
»	մայիսի	»	6.5.
Ջիգակօ	պատրաստ		.
»	հոկտ.ի	»	71.1.
»	դեկտ.ի	»	73.7.
Մարսիլիա	պատրաստ		18.

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՍԱԿԱՐԱՆ

ՓԱԿՈՒՄ 16/29 Յունուար

Օսմ. Բոնս. Միացեալ 4 %	Օ. Ռ.	105 32
Ամէնէն բարձր գին	»	105 33
Ամէնէն վար գին	»	105 29
Ռումէլի Երկաթուղի գոց	Ֆր.	152 ⅞
Ամէնէն բարձր գին	»	153 —
Ամէնէն վար գին	»	152 ⅜
Թրամվայ	»	74 —

ԲԱՑՈՒՄ 17/30 Յունուար

Օսմ. Բոնս. Միացեալ 4 %	Օ. Ռ.	105 22
» » » ժամը 7ին	»	105 17
Ռումէլի Երկաթուղի	Ֆր.	152 ¾
» » ժամը 7ին	»	152 ⅞
Քարափ Կ. Պոլսոյ	Գ. Կ. »	440 50
Անատ. երկթ. Պարտթ. Ա. սէրի	»	519 —
» » » Բ. սէրի	»	516 —
» » բաժնեթուղթ	Ա. Ռ.	18 50
Շիրքէթի Խայրիէ	»	41 50
Շիրքէթի Խայրիէի Համբուէ	»	5 —
Օսմ. Ապահ. Ընկ.	»	4 97½
Օսմ. ծխախոտ		20 09
Թրամուէյ բաժնեթուղթ		11 45
» ժուիսանս		6 60
» պարտաթուղթ		482 —
Թրամվայ	Ֆր.	74 —
Տէրքոսի Ջուրի ընկ.		352 —
Պալիա Քարա Այտըն	Փ. Կ.	701 —
Միթիլլի պանքա	Օ. Ռ.	6 25
Սալօնիքի պանքա		175 —
Մերսին Ատանա պրտղթ.	Փ. Կ. Ա. Ռ.	16 62
Քարասու առանձնաշնորհեալ		123 —
» սովորական		116 ½
» 5 պարտաթուղթ	Փ. Կ.	88 —
Քարափ Իզմիրի		596 —
Փոխառ. Հելլենական 5 %		260 —
Հելլենական պարգեւաւոր թուղթ		434 —
» » »	Օ. Ռ.	4 03
Լաւրիոմ	Ֆր.	98 —

ՍԹԻՒԼԱՆՑ

Օսմ. Միացեալ 1 օրուան	Օ. Ռ.	1 50
» » 8 »		4 50
Ռումէլի երկաթուղի	Ֆր.	1 —
Փոխ. հրապարակ Օսմ. Պանքայի 6½ %		

	Գնում	Վաճառում
Լոնտոն 3 ամիս ղրշ.	110 —	— —
» չէք »	110 —	110 12½
Բարիզ 3 ամիս ֆր.	— —	— —
» չէք »	22 95	22 85
Պերլին մարք	18 65	18 60
Վիեննա քուռոն ֆիօրին	21 93	21 87

ԴՐԱՄՆԵՐՈՒ ԸՆԹԱՑՔԸ

Անգլիական ոսկի	ղրշ.	109 38
Ֆրանսական »	»	87 08
Գերմանական 20 մարք	»	106 10
Բօլ Իմփերիալ	»	90 20
Մէճիտի տարբերութիւն	»	107 25
Արծաթ մանրուք	»	104 —
Մէթալիք	»	100 20
Ռուպլի թղթադրամ	Օ. Ռ.	8 67

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՍԱԿԱՐԱՆ

ՓԱՐԻԶ, 29 Յունուար

Միացեալ Օսմ. պրտղթ.) բաց.	Ա. Ռ.		96 95
) գոց.		»	96 92
Ռումէլի երկաթուղի	Ֆր.		153 50
Թրամվայ		»	75 25
Օսմ. Կայս. Պանքա		»	698 —
Ռէժիի բաժնեթուղթ		»	458 —
Պալիա Քարա Այտըն	Փ. Կ.	»	701 —
Օսմ. մաքսատուն		»	— —
Ֆրանս. Ռանթ 3 %	Փ. Կ.	»	94 85
Քրէտի Լիոնէ		»	1228 —
Ռուսական 5 %		»	89 02
Իտալական Ռանթ	Փ. Կ.	»	101 80
Սպանիական արտաքին	Փ. Կ.	»	94 85
Չէք Լոնտոնի վրայ		»	25 225
Դրամաղէզ Ֆրանս. Պանքայի		»	4 —

ԼՈՆՏՈՆ, 29 Յունուար

Միացեալ Օսմ. պարտք) բաց.	Ա. Ռ.		95 75
) գոց.		»	95 87
Օսմանեան Կայս. Պանքա		»	17 75
Եգիպտական միացեալ		»	— —
Անգլիական քոնսոլիտէ		»	87 —
Հելլենական 5 % 1881	Փ. Կ.	»	52 50
» Մոնոփոլ		»	— —
Պուլկարական փոխառ. 1892		»	100 50
Ռանտ Մայնս		»	7 06
Ռուսական 4% 1888—1889	Փ. Կ.	»	78 —
Ճափոնական 4 %		»	— —
Փոխանակագիր Բարիզի վրայ		»	25 45
Դրամաղէզ		»	6 —

ՊԵՐԼԻՆ, 29 Յունուար

Օսմ. միացեալ		96 25
Ռուսական 4 % 1902	մարք	— —
Ռումէլի երկաթուղի	»	145 90
Փոխ. Լոնտոնի վրայ 3 ամսուան	»	20 265
Դրամաղէզ	»	7 —

ՎԻԵՆՆԱ, 29 Յունուար

Ռումէլի երկաթուղի	քուրոն	168 50
Վիէնըր Պանք Ֆէրայն	»	571 80
Փոխանակագիր Բարիզի վրայ	»	95 60
» Լոնտոնի վրայ	»	240 90
Ռուսական 5 % 1906	»	85 65
Օսմ. Ռէժի	»	— —

ՊՐՈՒՔՍԷԼ, 29 Յունուար

Օսմ. միացեալ 4 %		— —
Ռումէլի երկաթուղի	Ֆր.	— —

Մ. ՎԱՐԴԱՆԵԱՆ

ՕՍՄ. ԿԱՅՍ. ՊԱՆՔԱ

Ազդ.—Թէմպէքիի Բրիօրիթէ 4% օսմ. փոխառութեան պարտաթուղթերէն ունեցողներուն կը ծանուցուի թէ յառաջիկայ 1907 փետր. 1էն սկսեալ, այդ թուականին պայմանաժամը աւարտած թիւ 28 կտրօններուն, ինչպէս նաև յունուար 1/14ին վիճակահանութեան մէջ ամորթի եղած պարտաթուղթերը պիտի վճարուին Ղալաթիա, Օսմ. Պանքայի կիշէներուն մէջ: Այդ կտրօններուն և արժեթուղթերուն փոխարէն, որոնց պէտք է ընկերանան պատրօններ, պարտաթուղթի տէրերուն պիտի յանձնուի ընկալագիր մը: Իր շրջաբերութեան հանուած թուականէն տասն օր յետոյ, այդ ընկալագիրը պարտի ներկայացուիլ Ղալաթիոյ Օսմ. Կայս. Պանքայի արկղին: 13—2

Կ. Պոլիս, 28 յուն. 1907

⁂

Մաքսային 5 % փոխառութեան պարտաթուղթերէն ունեցողներուն կը ծանուցուի թէ պայմանաժամը 1901 յունուար 1ին աւարտող թիւ 29 կտրօնները եթէ երբեք չներկայացուին, մինչեւ դեկտեմբեր /1331 յունուա ջնջուած պիտի համարուին: 10—9

ԱՄԷՆՈՒՆ ԱՌՈՂՋՈՒԹԻՒՆԸ ԱՊԱՀՈՎՈՒԱԾ

Ջղացաւութիւն, կէս գլխացաւ, քնահատութիւն, էնֆլուէնցա եւ ամէն ջղային հիւանդութիւն, ապահով բուժում կը գտնեն, տոքթէօռ ԳՐՌՕՆԵԼԻ հակաջղացաւական դեղահատներու միջոցաւ։ Գին, տուփ, գրացուցակին հետ, 3 ֆրանք, բոլոր դեղավաճառաց քով կը գտնուի։ Մթերանոց, Տօքթօռ Բռօնեէ եւ ընկ. 76 Պօէթի փողոց, Բարիզ, Կ. Պոլիս, Ճ. Մէզիքի որդիք և ընկ. բոլոր դեղավաճառաց քով։ 30—25

ՀԱՆՐ. ՊԱՐՏՔԻ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

Ազդ. — Թօղեալ հասոյթներու Ընդ. Տնօրէնութիւնը կը ծանուցանէ թէ Քիոս կղզին և Բօյուն-Ատայի (Արշիպեղագոս կուսակալութեան մէջ) ձկնորսութեան տուրքը որ նախապէս չորս տարուան համար 268,000 ղրուշի վարձակալութեան տրուած էր, պայմանաժամը մօտերս լրանալուն պատճառաւ, տեղւոյն Հանր. Պարտքի գործակալութիւնը անցեալին պէս աճուրդի դրած է վերոյիշեալ տուրքին վարձակալութիւնը, չորս տարուան պայմանաժամով, սկսեալ 1323 (1907) մարտ 1էն սկսեալ։ Անոնք որ կ'ուզեն Կ. Պոլսոյ մէջ մասնակցիլ այս աճուրդին և տեղեկութիւններ ստանալ վարձակալութեան պայմաններուն վրայ, կրնան Օսմ. Հանր. Պարտքի Վարչութեան ընդհանուր Տնօրէնութեան (ձկնարանի ճիւղ) դիմել։ Անոնք որ կ'ուզեն գոհացնել աճուրդի պայմանները, պարտին հարկ եղած երաշխաւորութիւններն ընծայել։

ԸՆԴՀ. ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԻՒՆ

8/21 յունուար 190 (1322) 9—2

⁂

1881 դեկտ. 8/20ի Կայս. Հրամանագրին Ե. և ԺԳ. յօդուածները, ինչպէս նաև 1903 Սեպտ. 1/14ի Յաւելեալ-Հրամանագրին ԺԲ. յօդուածը գործադրելով, 1877 Փետր. 1ի 42րդ վիճակահանութեան պարգեւ շահած և վճարումի համար չներկայացուած Ռումէլիի երկաթուղիի պարտաթուղթերու յատուկ թիւերը 1907 Փետր. 1ին չեղեալ պիտի նկատուին.— 6 4,599 679,513 927,037 1,046,972 1,046,974 1,353,524 1,733,943 1,733,944 1,755,186 1,758,102 1,846,620

Կ. Պոլիս, 1 դեկտ. 1906 8—7

ԽՆԱՅՈՂԱԿԱՆ ՍՆՏՈՒԿ

ՎԻՆԸՐ ՊԱՆՔ-ՖԵՐԱՅՆ

Կ. ՊՈԼՍՈՅ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂ

Դրամագլուխ 130 միլիոն քուրոն,
ամբողջովին վճարուած
Պահեստի գումար 36 միլիոն
քուրոնի չափ:

ԳԼԽԱՒՈՐ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

Վճարումները ոսկեդրամ ըլլալու են։ Երեսուն ղրուշէն վար վճարում չընդունուիր։

Վինըր Պանք-Ֆերայն այսօր հարիւրին 3½ տոկոս կը վճարէ 100 ոսկիէն վար գումարներու համար իսկ անկէ աւելի գումարներու համար՝ հարիւրին 3։ Սակայն կրնայ տոկոսին սակը իջեցնել կամ աւելցնել տեղական լրագիրներու միջոցաւ 15 օր առաջ իմաց տալէ յետոյ

100 ոսկիէն վար գումարները կրնան ետ առնուիլ ամէն ատեն։

100 ոսկիէն վեր գումարները կրնան ետ առնուիլ գրաւորապէս ու կանխաւ ըլլալիք ազդարարութենէ մը յետոյ, հետեւեալ կերպով

3 օր	100– 150	ոսկի գումարի համար
6 »	151– 200	» » »
10 »	201– 500	» » »
15 »	501–1000	» » »
30 »	1001 և անկէ վեր	» »

Վինըր Պանք-Ֆերայն իրեն կը վերապահէ պանքան դրամ ստացողներուն հաշիւը կարգադրել, ուզուած ատեն վճարելով տետրակին պարունակած գումարը։

Վինըր Պանք-Ֆերայն խնայողական գումարը պարունակող տետրակ մը կը յանձնէ անչափահասի անունով բայց այդ պարագային նշանակուած խնամակալը (վելի կամ վասի) միայն իրաւունք ունի դրամը քաշելու։

Խնայողական Սնտուկէն զատ՝ Վինըր Պանք Ֆերայն կը զբաղի նաեւ սեղանաւորական ամէն գործառնութիւններով

ՕՍՄ. ԿԱՅՍ. ՊԱՆՔԱ

ԱԶԴ.—Թէմէթթուի 4% Բրիօրիթէ օսմ. փոխառութեան պարտաթուղթերին ունեցողներուն կը ծանուցուի թէ պայմանաժամը 1901 փետրուարին աւարտող նոյն պարտաթուղթերուն թիւ 16 կտրօնները եթէ վճարման համար չներկայացուին մինչև յառաջիկայ 31 յունուար/13 փետրուար, ջնջուած պիտի համարուին։ 12—5

ՕՍՄ. ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ
ԸՆԴՀ. ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՀԻՄՆԵԱԼ՝ ՎԵՀ. ՍՈՒԼԹԱՆԻՆ

1892 Օգոս. 2|14 եւ 320 Ռէճէբ 20 թուակիր ֆէրմանով

Դիմել Ընկերութեան կեդր. գրասենեակը, Ղալաթիա, Նազըր խան, Հէզա ըն փողոց, թիւ 14, Բօօբէրաթիվ վաճառատան դիմաց, կամ հետեւեալ հասցէներուն.

Պոլիս, մասնաճիւղ Օսմ. Կայս. Պանքայի Եէնի Ճամիի հրապարակ.
Պոլիս, Արձանագրութեան գրասենեակ Ընկերութեան, Պաղչէ Գաբու, Թրամուէյի ճամբան, Թ. 40, մաքսատան մօտ։
Պոլիս, Մ. Ի. Սաաօբ, Շէյխ իւլ Իսլամ խան, Պահճէ Գաբու Թիւ 10։
Պոլիս, Ապտի պէյ եւ Ընկ., Վէզնէճիլէր փողոց։
Պոլիս, Պ. Ս. Այմէլօղլու, Էմին-Էօնիւ, Պաղչէ Գաբու, Իզմիր փողոց։
Պոլիս, Իհսան պէյ, Իզզէթ փաշա խան։
Գատըգիւղ, Քեամիլ էֆ., չուկայի հրապարակ։
Գատըգիւղ, Մ. Ա. Անդրէա, Մօտա ճամբէսի։
Պէօյիւքտէրէ, Մ. Ա. Տէմարքի։
Բերա, Մասնաճիւղ Օսմ. Կայս. Պանքայի, Մեծ փողոց
Երէնգիւղ, Թէօյոկոս Եօաննիտէս, նամակատան մօտ։
Շիշլի, Մ. Ի. Ռոսի, Պէօյիւքտէրէ ճամբէսի, թիւ 137։
Ղալաթիա, Մ. Ա. Բիրմանց, Թիւ 12, Թիւնէլ խան։
Բէնտիք, Բ. Սոմմարիբա։
Մեծ Կղզի, Ռէսուլ էֆ.։
Մաքրիգիւղ, Մ. Ա. Անճէլիտէս, կայարանի հրապարակ։

17 Գործակալութիւնք Օսմ. գլխաւոր քաղաքաց մէջ։ 50—38

ՍԻՆԿԷՐ
ԿԱՅՍ. ՊԱԼԱՏԱՆ ՀԱՅԹԱՅԹԻՉ
THE SINGER MANUFACTURING Cie.

Սինկէրի կարի մեքենաները զուտ անգլ. պողպատէ շինուած ըլլալով, իրենց տոկունութեանը այնքան գնահատուած են, որ աշխարհիս ամէն կողմը տարածուած են և բոլոր ընտանիքները դերձակներն ու կօշկակարները լոկ Սինկէրի մեքենայ սկսած են գործածել։ Սինկէր Ընկերութիւնը ցարդ 490է աւելի պատուոյ վկայական և շքադրամ ստացած է բոլոր ցուցահանդէսներէն։

Մասնաճիւղեր բովանդակ Թուրքիոյ մէջ։

Սինկէրի մեքենաները կը ծախուին միմիայն Սինկէր Ընկերութեան վաճառատուններուն մէջ։

Բերա) 1. Մեծ փողոց, Պօն Մարշէի դիմաց թիւ 343 և 343 կրկին։
) 2. » » Գալաթա Սէրայի դիմաց։
Կալաթա) 1. Սինկէր խան Թիւնէլի ետեւ։
) 2. Թրամվայի կայարանին դիմաց։
Պոլիս) 1. Սուլթան համամ թիւ 2։
) 2. Սուլթան Պայազիտ, Թրամվայի կայարանին դիմաց թիւ 13։
Սկիւտար) Չարշը Պօյը, թիւ 120։

Դասերը և նորոգութիւնները ձրի: Սինկէր Ընկերութեան կեդր. վարչատեղին կը գտնուի Բերա, Մեծ փողոց, թիւ 343 և 343 կրկին, Սարգիս պէյ Տիւզ Օղլուի տունը։ 16 50—44

ՊԱԼՔԱՆ
Առանձնաշնորհեալ ապահովագրական ընկ.

Դրամագլուխ եւ պահեստ	Ֆրք.	9,500,000
Վերապահովագրական դրամագլուխ եւ պահեստ	»	142,750,009

ՊԱԼՔԱՆ ընկերութիւնը կ'ապահովագրէ հրդեհի դէմ ամէն տեսակ կահ կարասի եւայլն, Կ. Պոլսոյ եւ Թուրքիոյ գլխաւոր քաղաքներուն մէջ շատ դիւրամատչելի պայմաններով, իսկ իր միւս երկրորդ ճիւղը որ նմանօրինակ գիներով և պայմաններով օժտուած է, կը կատարէ կեանքի ապահովագրութիւն, ընտանեկան, մանուկներու, եւայլն եւայլն։ 50—15

Ընդհանուր գործակալ Թուրքիոյ ԱՐՇԱԿ ՌՈՒՆՃԵԱՆ
Ղալաթիա, Թանրապրուն խան, 2 թիւ յարկաբաժին, Օսմանեան Պանքայի դէմ

ԹՈՄԱՍ ՈՒԻԼՍԸՆ
ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՔ

Ընդմէջ Հըլի, Կ. Պոլսոյ եւ Օտեսայի

Անուանք	Թօնօ	Անուանք	Թօն	Անուանք	Թօն	Անուանք	Թօնօ	Անուանք	Թօնօ
Ալպանօ	1069	Տիտօ	4311	Հիտալկօ	1531	Մարսէյլլօ	3709	Սաֆօ	1119
Ալէքթօ	3607	Տօմինօ	938	Հինտու	3721	Միքատօ	3557	Սիրիօ	1735
Անճէլօ	1541	Տուրօ	2383	Հորաթիօ	1600	Միլօ	1 57	Սիլվիօ	119
Աթիսոքօ	2277	Տրաքօ	1713	Հումպէց	595	Մոնդէպէլլօ		Սէրա	1203
Պասանօ	1822	Տինտօ	504	Իակօ	2354	Մուրիլլօ	3119	Թասսօ	1323
Պորտինօ	1264	Էպօքօ	3464	Իտասկօ	5 40	Նէքօ	1 33	Թ. Ուիլսըն	1546
Բուֆֆալօ	448	Էլաւքատօ	1520	Ճինօ	1080	Օտօս	4100	Թօքիօ	3327
Պէյրօ	1371	Էչակօ	841	Քլէօ	1053	Օթհացիօ	4036	Թօլէտօ	1470
Գալիբսօ	1837	Ֆիտօ	954	Քօլբինօ	2307	Օրլանտօ	1535	Ուրպինօ	242
Դարէօ	1244	Ֆինլանտ	1828	Քոնկօ	1760	Պալէրմօ	1637	Վասքօ	1914
Դազօ	1094	Ֆլամինկօ	349	Լէօ	1053	Պօլօ	510	Վոլօ	1289
Չիքակօ	2729	Ֆրանչիսքօ	4582	Լէբանթօ	2272	Ռիալթօ	3329	Վիլթուըն	.239
Ռօսէթօ	1831	Կալիլէօ	3060	Լիվօրնօ	1643	Ռինալտօ	1553	Իէսօ	1350
Գօլօրատօ	[illegible]	Կիկանօ	1143	Լորէնցօ	3191	Ռօլլօ	613	Զէնօ	1200
Գօնկօ	2905	Կոզօ	[illegible]	Մալմօ	724	Ռօճէս	1789	Թօրօ	
Գօրսօ	895	Կրանօ	695	Մորէնկօ	1 73	Ռոզացիօ	136	Մայօն	

Ընդհանուր վաճառքով Հըլէն հոս հասած են.
Բլիօ շոգենաւը, նաւապետ Արմսթրօնկ։
Բլարօ շոգենաւը, նաւապետ Պիլտինկ։
Ընդհանուր վաճառքով Հըլէն հոս կը սպասուին.
Թայգօ շոգենաւը. փետր. 5ին։
Դիմել Գործակալներուն՝ Ֆ. ՀԻԼՏ ԷՆՐԻԶՕՏ
Թիւ 22 24, Բիւչիւք Միլլէթ խան, Ղալաթիա 10 50—48

ՌՕՍԻԱ
ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՌՈՒՍԻՈՅ ԿԱՅՍԵՐ 1881Ի ՀՐԱՄԱՆԱԳՐՈՎ ԱՐՏՕՆՈՒԱԾ
Ընկերութեան կեդրոնատեղին, Բեդերսպուրկ

Ընկերութիւնը խիստ նպաստաւոր պայմաններով ապահովագրութիւններ կը կատարէ ընդդէմ հրդեհի, ամէն տեսակ արկածներու, ճամբորդութեան պատահարներու, երկաթուղիի ու շոգենաւի մէջ, ապրանքներու փոխադրութեան ու նաւերու սառոյցէ խորտակուելուն դէմ։

Ընկերութեան դրամագլուխը, ամբողջապէս վճարուած	10 666 666 Ֆր.
Երաշխաւորութեան գումար	154 666 666 »
Ապահովագրեալներուն վճարուած գումար	400.728 000 »
1904 տարուան մէջ գանձուած ապահովագին ու տոկոս	65 424 946 »

Ամէն տեսակ տեղեկութեանց համար դիմել
Կ. Պոլսոյ մասնաճիւղին. Ազարեան խան Վօյվօտա Ղալաթիա։
Պոլսոյ գործակալութեան. Տիվրիզզատէ խան Աչըր Էֆէնտի ճամպէսի. Թիւ 26։
Տնօրէն, Կ. Պոլսոյ մասնաճիւղին՝ Ա. ՀԻՒՐՄԻՒԶ 11 50—50

ԴԵՂԱՐԱՆ ԱՍԱՏՈՒՐԵԱՆ

ՄՕՐԻՆԱՅԻ ՋՈՒՏ ՁԿԱՆ ԻՒՂ

Տկարակազմներուն, նիհարներուն և նոր ապաքինողներուն առողջութեանը համար էն գերազանց դեղը Մօրիւ Ձկան Իւղն է, որուն մարդկային մարմնոյն վրայ ըրած բարերար ազդեցութիւնը ծանօթ է. բայց որովհետեւ ընդհանրապէս խարդախուած կ'ըլլան ատոնք ու սպասուած արդիւնքը չեն տար, այս անգամ ուղղակի Նորվեկիայէն մեծաքանակ բերել տուած է

ՇԱՆՕԹ ԴԵՂԱԳՈՐԾ
ՎԱՀՐԱՄ ԷՖ. ԱՍԱՏՈՒՐԵԱՆ

որուն ձկան իւղը Պոլսոյ պաշտօնական և առաջնակարգ քիմիագէտներէն ու անուանի բժիշկներէն ալ քննուած ու անխարդախ, անհոտ ըլլալը հաստատուած է։ Պէտք ունեցողները պէտք է փութան օգտուիլ այս Մօրիւ Ձկան Իւղէն, որ կը ծախուի թէ՛ մեծ և թէ փոքր քանակութեամբ, Կէտիկ Փաշա, Պալի Փաշա Եօգուշը Վահրամ էֆ. Ասատուրեանի դեղարանը, որ ծանօթ է արդէն իր դեղերուն թարմութեամբը, դեղագիրներու հարազատ պատրաստութեամբը և գիներու չափաւորութեամբը։ 10—10

ԱԹԷՆՔԻ ՊԱՆՔԱ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽԸ ԱՄԲՈՂՋԱՊԷՍ ՎՃԱՐՈՒԱԾ
50,000,000 Տրախմի
ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻ ԱԹԷՆՔ

Մասնաճիւղեր ունի Կ. Պոլիս եւ գրասենեակներ՝ Ղալաթիոյ եւ Պոլսոյ կողմը Լոնտոն, Աղեքսանդրիա, Գահիրէ, Սելանիկ, Իզմիր, Պիրէոն, Բադրաս, Վօլօ, Դրամա, Քալամաթա, Քանէ եւ Քանտիա (Կրետէ)։

Դրամագլուխին եւ աւանդ ձգուած դրամին ու արժեթուղթերուն արժէքը, Օգոստոս ամսուն, կը համնի 260,000,000 տրախմի։

Աթէնքի Պանքան կը զբաղի Պանքայի ամէն տեսակ գործառնութիւններով։ Փոխառութիւններ կ'ընէ վաճառքներու, արժեթուղթերու վրայ և Եւրոպական Թուրքիոյ վրայ քաշուած փոխանակագիրներ կը զեղչէ։

Աթէնքի Պանքան հաշուընթացներ կը բանայ, չէքեր, վարկագիրներ կը հանէ, հեռագրական հրամանով վճարումներ կը կատարէ Թուրքիոյ գլխաւոր քաղաքներու և արտասահմանի մէջ։ Սակարանական հրամաններ կը կատարէ, թէ՛ մեր հրապարակին և թէ օտար հրապարակներուն վրայ, յաճախորդներուն շատ նպաստաւոր կերպով։

Շատ փոքր վարձքի մը փոխարէն արժեթուղթեր կը պահէ, աւանդի ձեւով և ուզուած ատենը ետ առնուելու պայմանով։ Ամէն կարգի կտրօններ կը գանձէ և զեղչի գործողութիւններ կը կատարէ։ Աթէնքի Պանքան հանրութեան տրամադրութեան տակ կը դնէ արկղամուրի խորշեր, փոքր վարձքերով։

Աւանդի ճիւղ

Աթէնքի Պանքան իբր աւանդ կ'ընդունի դրամ և արժեթուղթ, սա տոկոսները վճարելով.

Ուզուած ատեն դրամ քաշելու պայմանով	3%
Վեց ամսուան համար	3½%
Մէկ » »	4 —
Երկու » և աւելի	5 —

Աւանդ ձգուած դրամները կը վճարուին այն դրամով որով Պանքան ձգուած են։ Տոկոսները կը վճարուին ամէն տարուան Յունուար 2ին և Յուլիս 1ին։

Մասնաւոր տետրակներ՝ 4% տոկոսով

Աթէնքի Պանքան իր յաճախորդներուն մէջ փոքր դրամատերեր ունենալով և փափաքելով ամէն դիւրութիւն ընծայել, անոնց տրամադրութեան տակ կը դնէ մասնաւոր աւանդներու տետրակներ, որոնց մէջ կրնան արձանագրել առ առաւելն 100 ոսկիի աւանդ գումար մը։ Այդ դրամը 4% տոկոս կը բերէ և մասնակի վճարումներ կը կատարուին, առնուազն 25 ղրուշ ոսկեդրամ։ 50—25

PHOENIX ASSURANCE Ld

«ՖԻՆԻՔՍ»

ESTABLISHED 1782

ՀԻՄՆՈՒԱԾ Ի ԼՈՆՏՈՆ 1782ԻՆ
ԿԸ ԳՈՐԾԷ Ի ՊՈԼԻՍ 1869ԷՆ Ի ՎԵՐ
ԱՆԳԼ. ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿ.
Դրամագլուխ եւ պահեստի դրամ
Անգլ ոսկի 4,218,000

ՖԻՆԻՔՍ սոսկ հրդեհի դէմ Ապահովագրական Ընկերութիւն մըն է, ծանօթ իր պատուաւորութեամբ եւ վնասուց մէջ իր անմիջական վճարումներով։

ՖԻՆԻՔՍ կ'ապահովագրէ հրդեհի եւ կայծակի դէմ ամէն տեսակ անշարժ և շարժուն ստացուածք, յոյժ նպաստաւոր պայմաններով։

Ընկերութեան նշանաբանն եղած է.

ՈՒՂՂԱՄՏՈՒԹԻՒՆ եւ ԱՆՄԻՋԱԿԱՆ ՀԱՏՈՒՑՈՒՄՆ ՎՆԱՍՈՒՑ. Ցա'րդ վճարած է աւելի քան 27,000,000 անգլ. ոսկի։

Ընդհ. գործակալ եւ Պոլսոյ եւ գաւառաց՝ Գ. ՎԱՐԴԱՆԵԱՆ

Վիքալիս խան, Պանք Օրօմանի մօտ, Ղալաթիա։

Փոխ գործակալ ի Պոլիս
ՃԻՎԱՆ ԹԻՔԻԵԱՆ
50—44 Ֆնտզլեան խան

ՕՍՄ. ԿԱՅՍ. ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՊԱՂՏԱՏԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻԻՆ

Ժամանակացոյց կառախմբերու
1906 Սեպտ. 14 (Ն. Տ.) ուրբաթ օրէն սկսեալ
ՔՕՆԻԱ—ԷՐԷԿԼԻ ՊՈՒԼԿՈՒՐԼՈՒԻ ԳԻԾ

Կայարան	ԵՐԹ	Կառխմբ. 622 Ապր. և Ճմբ. Առաւ.
Քօնիա	մեկ.	12 30
Չայրին խան		1 01
Չումրա		1 45
Արըգ Էօրէն		2 13
Մանտասուն		2 42
Գարաման	ժմ.	3 13
	մկն.	3 28
Սիւարովա		3 54
Այրանճը-Տէրպէնտ		4 44
Ուլաճա		5 20
Էրէյլի	ժմ.	5 45
	մկն.	6 05
Պուլկուրլու ժմ.		6 20

Կայարան	ԴԱՐՁ	Կառխմբ. 621 Ապր. և Ճմբ. Երեկ.
Պուլկուրլու	մկն.	6 35
Էրէյլի	ժմ.	6 53
	մկն.	8 50
Ուլաճա		9 17
Այրանճը-Տէրպէնտ		10 01
Սիւարովա		10 43
Գարաման	ժմ.	11 07
	մկն.	11 22
Մանտասուն		11 55
Արըգ Էօրէն		12 24
Չումրա		1 .
Չայրին խան		1 36
Քօնիա ժմ.	երեկ.	2 05

50—22

ՄՕՍ
ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Ճամբորդ եւ ապրանք փոխադրող շոգենաւեր

Ա ԿԱՐԳԻ	Բ ԿԱՐԳԻ
Սեթի	Նալզօգրիս
Մինես	Էմկյսիս
Ռամսես	Պուզիրիս
Հեկտոր	Մօէրիս
Նարպօն	Ֆօլէթ
Նավարին	Ֆարօս
	Թիպս

Բէրիլ շոգենաւը փետրուար 6ին (Ն. Տ.) Սեւ ծովէն Կ. Պոլիս ժամանելով փետրուար 12ին Լիվըրբուլ պիտի ուղեւորի։

Առաջին կարգի շոգենաւերը շատ հանգըստաւէտ են. նաւուն մէջտեղը ընդարձակ սենեակներ ունին, ելեկտրականութեամբ կը լուսաւորուին եւ կին ճամբորդներու համար տեսչուհի ունին։

Երկրորդ կարգի շոգենաւերն ալ սահմանափակ թուով ճամբորդներ կ'առնեն բայց տեսչուհի չունին։ Ուղեգին
Կ. Պոլսէ Լիվըրբուլ Ա. կարգի գին է 5
» » Բ. » » » 11

Կը խնդրուի վաճառականներէն որ փոխադրութեանց կամ Ղալաթիոյ մաքսը համելու համար՝ իրենց հրահանգները տան շոգենաւին ժամանումէն 24 ժամ առաջ։

Ամերիկայի եւ Եւրոպայի նաւահանգիստները տանելու համար ապրանքներ կ'ընդունուին։

Դիմել առ Ճ. Վ. ՌԻՒԹՈՒ եւ Ընկ.
Գործակալք
Ռիւթօլ խան, Պաղչէ գաբու, Պոլիս
ՃԷՅՄ ՄՕՍ Ընկ.
50—19 31 Ճէյմս Սդրիդ, Լիվըր պ.

ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՄԱՐՈՔԵԱՆ ԵՒ ՀԱՅ.
Ն. ՓԱՔԷ ԵՒ ԸՆԿ.

ՍՓԻՒՌՈՒԱԾ ՇՈԳԵՆԱՒԵՐ
Փետր. 5ին, Ֆրիժի, Մարսիլիայէն
ՄԵԿՆՈՒՄՆԵՐ
Փետր. 6ին, Ֆրիժի, Տրապիզոն և Պաթում։

Ա. կարգ	Բարիզի համար	200	ֆր.
» »	Մարսիլիոյ »	160	»
Բ »	Բարիզի »	150	»
» »	Մարսիլիոյ »	120	»

Տեղեկութեանց համար դիմել Գործակալին՝ Թօփհանէ քարափին վրայ։
15 50—44 Թ. ՌԸԳՕՒԼ

Արտօնատէր ԶԱՐԵՀ ԽՈՒՄՈՒԹԵԱՆ

«ԱՐԵՒԵԼՔ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (59)

ԼԻԱՆ-ՆԷՐՕՆ

ԱԴԱՄԱՆԴՆԵՐՈՒ ԱՇԽԱՐՀԻՆ ՄԷՋ

ԵՐԿՐՈՐԴ ՄԱՍ

ԱՐՋԱԿԱՁԷՆՆԵՐՈՒ ՇԱՀԱՏԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

ԳԼՈՒԽ ՏԱՍՆԵՐՄԷԿԵՐՈՐԴ

ԱՆՄԵՂ ՄԸ

Այնուհետեւ իր ճակատագրին ձգեց ինքզինքը։

Մշուշապատ աչքերով տեսաւ որ Լէնօր սրահէն ներս կը մտնէր։

Գերագոյն ճիգ մը ընելով՝ սուտ մը խօսիլ փորձեց, բայց մանկամարդ կինը յուսահատօրէն խոյացաւ իր ամուսնոյն վրայ։

Խեղճ Ռոմէնի անձկալից աչքերուն մէջ կարդաց բովանդակ ճշմարտութիւնը։

Ռոմէնի պրկուած դիմագիծերը, դողդոջուն շրթունքները և [illegible] դեղին կապարած դէմքը տեսնելով՝ սոսկում զգաց տիկին տը Սէրիսօլ։

Այդ ահաւոր սոսկումը ալ աւելի գրգռեց Լէնօրը՝ անձնազոհութեան մղելու աստիճան։ Վախցաւ որ ամուսինը ուղեղային արեան համախռնում կ'ունենայ, որուն հետեւանքը պիտի ըլլար խելագարութիւն կամ մահ։

—Սրտացէ՛ք, սիրելիս, ըսաւ Լէնօր։ Անլուր աղէտի մը ենթակայ եղած ենք. բայց խորհէ՛ որ մեր պարտականութիւնն է ինքզինքնիս պաշտպանել և Տիանի համար ապրիլ։ Իրարու սրտի ապաւինինք։ Իմ կեանքս ես քուկդ և ես՝ քուկինդ։ Արհամարհե՛նք զրպարտիչներն ու դահիճները։ Այն ատեն պիտի յաղթենք անոնց։ Քու անմեղութեանդ պիտի հաւատան ամէն անոնք որ կուրաբար չեն տեսներ ճշմարտութիւնը։ Ասիկա կարճատեւ կերպով պիտի ընդմիջէ մեր երջանկութիւնը։ Մի՛ վհատիր բնաւ։ Կորով ունեցի՛ր, Ռոմէն։ Կինդ և զաւակդ սիրոյն համար տոկալու քաջութիւն ունեցիր։ Սիրէ՛ մեզ և ապրէ՛ մեզի համար։ Վստա՛հ եղի՛ր որ քու խեղճ բարեկամդ հոգին պիտի հսկէ մեր ամէնուս վրայ, բարի հրեշտակի մը պէս։

Այդ գողտր խօսքերը, համբոյրներով ընդմիջուած, սպեղանիի մը ազդեցութիւն առաջ բերին գիտունին ճմլուած սրտին վրայ։

Իր դիմագիծերը ձգտուեցան և դէմքը վերստացաւ իր նախկին գոյնը։ Վերջին անգամ ըլլալով սրտին վրայ սեղմեց Լէնօրը և սիրով դողդոջուն ձայնով մը պատասխանեց.

—Շնորհակալ եմ, սիրելիս։ Կ'երդնում որ արիութիւնս չպիտի կորսնցնեմ։ Մարդոց արդարութեանը համար կ'ըսեն թէ շատ մը սխալներ գործած է։ Բայց ես չեմ հաւատար։ Այս անգամ սխալը շատ հրէշային պիտի ըլլայ և չի կրնար երկար տեւել։ Մնաց որ, եթէ ամենադէշ տանջանքներու ալ ենթարկուիմ, դարձեալ չպիտի յուսահատիմ, քանի որ ամբողջ կեանքս ձեզի նուիրուած է։ Չպիտի համարձակին սպաննել անմեղ մը, և ես, ուշ կամ կանուխ, քովդ պիտի դառնամ նորէն։ Ցտեսութիւն ըսենք իրարու, և ո՛չ թէ հրաժեշտի ողջոյն տա՛նք, պաշտելի Լէնօրս։

Քանի մը վայրկեան յետոյ՝ կառքի մը թաւալումը լսուեցաւ դարպասին մեծ նրբուղիին մէջ։

Մութ գոյն զգեստներով և ծանրախոհ դէմքերով այդ մարդիկը, զորս ագռաւներու նմանցուցած էր Ռոմէն, անհետացած էին հիմա։

Բայց աւա՛ղ, Ռոմէնը իրենց հետ տարած էին...

Ոստիկանական քննութիւնը և նախնական հարցաքննութիւնը երկար չտեւեցին։

Ոճրին կարեւորութեանը, սպաննուողին և մարդասպանին ընկերական դիրքին պատճառաւ «Սէրիսօլի գործը» մեծ կարեւորութիւն ստացած և անձուկին աղմուկ հանած էր։

Իրողութիւնները այնքան մեկին, ամբաստանութիւնն այնքան ճշգրիտ և ոճրագործին պաշտպանութիւնը այնքան դժուարին գործ մը կը նկատուէր որ երդուեալ դատաւորներու վճիռը ո և է տարակոյսի չէր կրնար ենթարկուիլ։

Ամէնէն մանրագննին հետազօտութիւնները չէին կրցած ո և է հետք, ո և է իրողութիւն երեւան բերել։

Ռոմէն յայտարարած ըլլալով թէ, ոճրին առջի օրը, խորհրդաւոր լոյսեր տեսած էր «Կանաչ Տուն» մէջ, անմիջապէս շէնքը ամբողջովին խուզարկուած էր։

Անօգուտ բաներ էին ատոնք։ Ոչ մէկ արդարութեան պաշտօնեայ պիտի կրնար Թէքթ-ա՛Էկլի հետ գլուխ ելլել, և ոչ իսկ Կիպօ և կամ ուրիշ մէկը։

Կասկածելի որջը այնպիսի վիճակի մը մէջ դրուած էր որ իր գաղտնիքը երեւան չելլայ։

Այդ պայմաններուն մէջ՝ Ռոմէնի դատապարտութիւնը անխուսափելի էր։

Դատին միակ շահագրգռական կողմն եղաւ դատարան ներկայանալը Լէնօրի, որուն գեղեցկութիւնը շատ կը գովէին։

Երբ մանկամարդ կինը ներս մտնելը տեսան, որ մեղրամոմէ արձանի մը պէս ճերմակ դէմք մը ունէր իր սուգի զգեստին տակ՝ Նարժաքի սպանութիւնը յիշեցնող, համակրութեան շարժում մը առաջ եկաւ սրահին մէջ։

Բայց ի՞նչ կրնար ընել տարաբախտ կինը, եթէ ոչ ամուսնոյն անմեղութիւնը հաւաստել, ընդդէմ անհերքելի իրողութեանց։

Հէ՛գ կին, որ այնքան գէշ ամուսնութիւն մը կնքած էր։ Ամէն ոք Լէնօրը կը մեղքնար։

Ռոմէնի փաստաբանին պաշտպանողականը, որ պատիւ կը բերէր զայն խօսողին, շատ պերճախօս ու սրտայոյզ եղաւ։ Բայց երդուեալ դատաւորներու վրայ ո և է ազդեցութիւն չգործեց։

Նոյնպէս անկարելի էր որ Նարժաք անձնասպան եղած ըլլար դաշոյնի հարուածներով։

Նմանապէս չէր կրնար ինքզինքը կողոպտած ըլլալ։

Հետեւաբար մարդասպան գող մը մուտ գտած էր տարաբախտ մարդուն սենեակը, օդերեւոյթի մը պէս անհետանալով իր ոճիրը գործելէն յետոյ։

Կորսուա՞ծ էր այդ մարդուն հետքը։ Ո՛չ։ Մարդոց արդարութիւնը կրցած էր ձեռք անցընել զայն։

Այդ մարդասպանը, ընդհանուրին կարծիքով, Ռոմէն տը Սէրիսօլն էր։

Ամբողջ դատարանը անհեթեթ կը գտնէր այդ յամառ ուրացումները և Ռոմէնի դէմ կը զայրանար՝ անհերքելի իրողութիւնները ժխտելուն համար։

Սակայն երբ տարաբախտ մայրը պատմեց ինչ որ անցած դարձած էր Նարժաքի և իր միջեւ, ոճիրը գործուելէ առաջ, այնքան յուզումնալից և ճշմարտութեան ոգւով տոգորուած շեշտ մը դրաւ իր խօսուածքին մէջ որ շատ մը աչքեր արցունքներով լեցուեցան։

—Սակայն յանցաւոր է, մրմնջեց ամբոխին մէջէն մէկը, դողդոջուն ձայնով մը։

—Որքա՜ն լաւ դերասան մը կրնայ ըլլալ սա քիմիագէտը։

—Ապշեցուցի՜չ բան։

—Այնպիսի մարդ մըն է որ կրնայ մեզ համոզելու ելլել թէ լուսինը կը փայլի ցերեկուան լոյսին մէջ։

—Պարոն երդուեալները ապշահար մնացած են։ Կրնան անպարտ արձակել զանի։

—Անկարելի է։ Գայթակղական բան պիտի ըլլար ատիկա։

Ներկաները, իրենց կրած յուզումէն նուաստացած զգալով ինքզինքնին, տակաւ թերահաւատ կը դառնային։

(Շարունակելի)